

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

SPECIALISTIČNO DELO

**VKLJUČEVANJE MALIH IN SREDNJE VELIKIH
PODJETIJ V PROCES PRIDOBIVANJA SREDSTEV
IZ SKLADOV EVROPSKE UNIJE**

Ljubljana, februar 2006

Anita Triller

IZJAVA

Študentka Anita Triller izjavljam, da sem avtorica tega specialističnega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Miroslava Glasa in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo specialističnega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Ljubljana, 22.2.2006

Podpis: _____

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Problematika in namen specialističnega dela	1
1.2	Namen in cilji dela.....	2
1.3	Metode dela	2
2	KONCEPT STRUKTURNIH SKLADOV	3
2.1	Funkcije sodobne države	3
2.2	Namen in cilji oblikovanja strukturnih skladov	4
2.3	Izvedba aktivnosti.....	6
2.3.1	<i>Osnovni dokumenti za izvajanje strukturne politike.....</i>	<i>6</i>
2.3.2	<i>Organizacija strukturnih skladov</i>	<i>7</i>
2.4	Strukturni skladi in ostali mehanizmi.....	9
2.4.1	<i>Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)</i>	<i>10</i>
2.4.2	<i>Evropski socialni sklad (ESS).....</i>	<i>13</i>
2.4.3	<i>Ostali skladi.....</i>	<i>14</i>
2.4.4	<i>Ostali mehanizmi</i>	<i>14</i>
3	PROBLEMSKA PODROČJA PRI ČRPAJHU SREDSTEV IZ STRUKTURNIH SKLADOV	15
3.1	Podjetniški sektor in EU	15
3.2	Razlike med malim in velikim podjetjem.....	17
3.3	Zaznava potreb po kapitalu	19
3.4	Možni viri financiranja podjetij	21
3.5	Slovenske izkušnje s financiranjem.....	22
3.6	Institucionalni okvir izvajanja strukturnih skladov v Sloveniji.....	22
4	ANALIZA IN SINTEZA SEKUNDARNIH VIROV	24
4.1	Namen analize sekundarnih virov podatkov	24
4.2	Črpanja sredstev iz strukturnih skladov za MSP.....	24
4.2.1	<i>Črpanje iz ESRR</i>	<i>24</i>
4.2.2	<i>Črpanje iz ESS</i>	<i>26</i>
4.2.3	<i>Črpanje iz drugih mehanizmov</i>	<i>27</i>
4.3	Postopek priprave na prijavo projekta in problemi pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov.....	27
4.3.1	<i>Priprava projekta</i>	<i>28</i>
4.3.2	<i>Podrobnejši podatki o projektu</i>	<i>29</i>
4.3.3	<i>Roki za prijavo.....</i>	<i>30</i>
4.4	Prijava projekta.....	30
4.4.1	<i>Pogoji za sodelovanje in kriteriji</i>	<i>31</i>
4.4.2	<i>Ustvarjanje mednarodnih omrežij</i>	<i>31</i>
4.4.3	<i>Projektno vodenje</i>	<i>32</i>
4.5	Izbira projektov.....	33
4.5.1	<i>Merila za izbiro projektov</i>	<i>33</i>
4.5.2	<i>Povezovanje z drugimi podjetji.....</i>	<i>33</i>

4.6 Ocena pripravljenosti Slovenije in MSP	33
4.6.1 Izzivi izvajanja strukturne politike v Sloveniji.....	34
4.6.2 Absorpcijski problemi	34
4.6.3 Možni problemi pri izvajanju in uvajanju strukturne politike s strani države ...	36
4.6.4 Najpogostejše napake v prijavah podjetij	36
4.7 Prejeta sredstva in projekti, ki se financirajo iz strukturnih skladov	37
4.7.1 Prednostna naloga št. 1: SPODBUJANJE PODJETNIŠKEGA SEKTORJA IN KONKURENČNOSTI.....	39
4.7.2 Prednostna naloga št. 2: ZNANJE, RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV IN ZAPOSLOVANJE	43
4.7.3 Prednostna naloga št. 3: PRESTRUKTURIRANJE KMETIJSTVA, GOZDARSTVA IN RIBIŠTVA	44
5 ŠTUDIJE PRIMEROV	45
5.1 TERME SNOVIK – KAMNIK D. O. O.	45
5.2 JEZERŠEK FRANC, S. P.	49
5.3 CEMPO, D. O. O., KRIŽE.....	51
6 SKLEPI IN PRIPOROČILA	56
6.1 Makro nivo	56
6.2 Mikro nivo.....	57
7 SKLEP.....	60
8 VIRI IN LITERATURA	61

KAZALO TABEL

Tabela 1: Strukturni skladi: finančni instrumenti, pobude in cilji v obdobjih 2000–2006 in 2007–2013

Tabela 2: Prednosti in slabosti lastniškega in dolžniškega financiranja

Tabela 3: Sodelovanje podjetnikov s PCMG

Tabela 4: Zneski predplačil

Tabela 5: Dodeljevanje sredstev za Ukrep 1.1, Ukrep 1.2, Ukrep 1.3, Ukrep 1.4 (v tisoč SIT) v letu 2004

Tabela 6: Dodeljevanje sredstev za Ukrep 2.1, Ukrep 2.2, Ukrep 2.3, Ukrep 2.4 v letu 2004

Tabela 7: Primerjava značilnosti odobrenih projektov, obravnavanih v študijah primerov.

KAZALO SLIK

Slika 1: Razpoložljiva sredstva za posamezen cilj v obdobju 2000–2006, v mrd EUR, (cene so iz leta 1999)

Slika 2: Finančna sredstva posameznega strukturnega sklada za Slovenijo v obdobju 2004–2006 (v milijonih €)

Slika 3: Finančno-strateški okvir

Slika 4: Finančne naložbe v podjetje in instrumenti financiranja

Opomba: V tekstu kratice zaradi boljše preglednosti niso sklanjane.

1 UVOD

1.1 Problematika in namen specialističnega dela

Da bi Evropa lahko učinkovito tekmovala na globalnem trgu in zmanjševala regionalne razlike, je EU vzpostavila več finančnih instrumentov, namenjenih državam kandidatkam in državam, ki so že postale članice EU. Slednje potrebujejo ta sredstva za hitrejše preseiganje razlik v razvitosti nasproti dosedanjim bolj razvitim članicam EU. Slovenija naj bi z vlaganjem evropskih sredstev dosegla boljšo konkurenčnost gospodarstva, približala naj bi se evropskim standardom socialnega razvoja ter izboljšala konkurenčnost podeželja in kmetijstva.

Slovenski podjetniki so se z vstopom v EU znašli pred novimi konkurenčnimi izzivi, ki jim hkrati odpirajo nove možnosti. Eden od teh izzivov so strukturni skladi, s pomočjo katerih lahko MSP podjetja posredno črpajo denar iz proračuna EU. Vendar se pojavlja dilema absorpcijske moči slovenskega gospodarstva oziroma slovenskih MSP. Ne vemo namreč, ali so podjetja sposobna zagotoviti dovolj ustrezno pripravljene projekte za črpanje sredstev EU.

Vsekakor je potrebno opozoriti, da morajo podjetja sama težiti k napredku in razvoju, z evropsko pomočjo ali brez nje. Ta sredstva imajo lahko le za eno od alternativnih možnosti, ki jim bo pomagala uresničiti perspektivne in po obsegu večje projekte ter projekte, ki so skladni s cilji slovenskega Enotnega programskega dokumenta za določeno obdobje. EU vedno zahteva določeno količino lastnih sredstev, ki jih podjetje vloži v projekt. Prav tako je obvezno pozitivno poslovanje podjetja, s čimer si deloma že zagotovi uspeh investicije.

Pri črpanju sredstev je prav tako zelo pomembna vloga države. Ta lahko z dobro organiziranim in razvitim administrativnim aparatom omogoči MSP učinkovito črpanje teh sredstev. Lahko jim pomaga z napotki, jih opozori na določene napake pri prijavi in morebitne pasti. Na drugi strani lahko pride do problema administrativne absorpcijske sposobnosti, ko je država neuspešna pri črpanju sredstev iz EU. Takrat je problem v samih zaposlenih na odgovornih službah oziroma v neustrezni organizaciji podpornega aparata, ki je na voljo MSP. Uspešnost določene države pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov EU se kaže tudi v tem, ali je država v določenem obdobju neto plačnica ali neto prejemnica sredstev.

V specialističnem delu bomo skušali najprej predstaviti koncept strukturnih skladov, opisali bomo nekatera problemska področja, ki se pojavljajo pri črpanju iz strukturnih

skladov, kot so npr. podjetniški sektorji v povezavi z EU. Nato bomo analizirali sekundarne podatke in pri tem poizkusili ugotoviti tudi probleme, ki nastajajo pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov, in uspešnost dosedanjega črpanja sredstev. Na koncu bomo predstavili tri študije primerov konkretnih projektov podjetij, ki so uspešno pridobila sredstva oz. so v postopku pridobivanja teh sredstev.

1.2 Namen in cilji dela

Namen moje naloge je s pomočjo praktičnih primerov ugotoviti, ali so slovenski nosilci projektov sposobni oziroma dovolj pripravljeni za pridobivanje sredstev iz skladov EU. Pri tem je pomembno vprašanje, ali so podjetja sposobna pripeljati projekt do določene stopnje in tudi zagotoviti sredstva za celotno realizacijo projekta. Podjetja dobijo za projekte velikokrat le delno pomoč, torej morajo sama dokazati, da so sposobna izvesti projekt do konca. Ena od možnih rešitev bi bila, da bi se pri kandidiranju za projekte zaradi šibkega finančnega in strokovnega potenciala posameznih MSP le-ta smiselno povezovala, npr. v grozde, razne konzorcije, partnerstva in podobno.

Cilj dela je priti do napotkov in nasvetov za podjetnike, ki bodo pomagali podjetnikom pri vključevanju v proces financiranja iz skladov EU. Prav tako je cilj tega dela na podlagi analize konkretnih primerov podjetniških projektov ugotoviti, koliko so podjetja in država za to usposobljeni, obenem pa predlagati potrebna dopolnila in izboljšave.

Teza 1: Slovenska MSP imajo premalo pripravljenih projektov, ki ustrezajo pravilom EU za pridobivanje sredstev evropskih strukturnih skladov.

Teza 2: Podjetja bi bila učinkovitejša, če bi se oprla na organizacije, ki imajo znanje za pripravo projektov za pridobivanje teh sredstev, ali pa bi se povezala v obliki konzorcijev, grozdov ali drugih oblik. S tem bi pridobila potreben kritičen obseg znanja in sredstev.

Teza 3: Slovenska država še ni dovolj razvila svojih administrativnih sposobnosti za podporo podjetjem pri pridobivanju sredstev.

1.3 Metode dela

V prvem delu specialističnega dela se bom oprla na strokovno literaturo domačih in tujih avtorjev, vire, prispevke in članke s področja zasnove in delovanja strukturnih skladov EU. Pri obravnavanju problemov pri črpanju sredstev iz EU, teoretičnih temeljev strukturnih skladov in pri opredeljevanju podjetniškega sektorja se bomo omejili na analizo splošnih sekundarnih podatkov.

Del naloge bo temeljil na kvalitativnem raziskovalnem pristopu z uporabo študij primerov. Pri tem bomo za metodo zbiranja podatkov uporabili usmerjene intervjuje in analizo dokumentacije podjetij. Ta pristop bomo uporabili na treh izbranih projektih pridobivanja sredstev iz skladov EU.

2 KONCEPT STRUKTURNIH SKLADOV

2.1 Funkcije sodobne države

V letnem razvojnem poročilu Svetovne banke leta 1997, ki je bilo posvečeno razvoju države v sodobnem svetu, je bilo pri opredelitvi sprememb sodobne države ključno razlikovanje med sposobnostjo države in njeno učinkovitostjo spreminjanja in razvoja (World Development Report, 1997). Sposobnost države je odvisna od njene moči spodbujanja kolektivnih aktivnosti, izgradnje potrebnih institucij, s katerimi je mogoče doseči dane cilje. Način tega doseganja, ki se razkriva v večji blaginji ljudi, pravičnosti in enakopravnosti, je domena njene učinkovitosti. Sposobnost države je na eni strani omejena z odpravo tržnih pomanjkljivosti, na drugi pa z odpravljanjem neenakosti in neenakopravnosti v družbi. Pri tem lahko delimo tri ravni sposobnosti države:

- a) minimalna raven skrbi za oskrbo temeljnih javnih dobrin (obrambe, zakonov in pravnega reda, zaščite lastninskih pravic, makroekonomske stabilnosti in javnega socialnega sistema) in uveljavlja temeljni program zaščite pred revščino;
- b) srednja raven opredeljuje temeljno okoljevarstveno oskrbo, osnovno izobraževanje ljudi, reguliranje tržne strukture in monopolov, finančno regulativo na trgu kapitala in pri javnih financah, zaščito potrošnikov, kompleksno socialno zavarovanje in pomoč brezposelnim;
- c) tretja raven je povezana s proaktivno koordinacijo privatnih aktivnosti, strateškim spodbujanjem konkurence na odprtem trgu, z redistribucijo sredstev v korist razvijanja intelektualnega kapitala, privatizacijo ter deregulacijo javnih in socialnih skladov (Kovač, 2000, str. 515).

Temeljni premik v sposobnosti sodobne države poteka na dveh ravneh:

- od intervencionistične k proaktivni tržni vlogi na področju tržnega delovanja;
- od centralistične vloge k večji aktivizaciji podjetniškega sektorja na socialnem področju (Kovač, 2000, str. 515).

Učinkovitost države je odvisna od tega, kdo jo upravlja, kako učinkovito je njeno upravljanje in koliko so razvite konkurenčne institucije. Dolgoročno bodo preživele družbe z gospodarsko učinkovitejšim spletom institucij. Toda pri tem je najpomembnejše, koliko možnosti in spodbud dajejo te institucije za ustvarjalno odkrivanje rešitev. To na primer pomeni, da pri »evropeizaciji« institucij države in trga, na katero prisegajo v okvirih pristopnih pogajanj nečlanic EU, ni toliko pomembna njihova ustreznost (primerljivost z evropskim pravnim redom in institucionalno strukturo), temveč način spodbujanja subjektov določene države, da najdejo optimalne političnoekonomske rešitve svojih prilagoditvenih in razvojnih problemov (Kovač, 2000, str. 516).

Na tak način skuša EU ustvariti gospodarsko učinkovit splet institucij, pri čemer odigrajo svojo vlogo tudi države, regije in mesta. Država oz. EU poskuša spodbujati in voditi z različnimi politikami in ukrepi tako podjetja kakor tudi institucije. Ena izmed teh je tudi regionalna politika.

Zaposlovanje, usposabljanje, konkurenčnost podjetij, investicije v infrastrukturo, informacijska družba, raziskave in kakovost okolja so v prvi vrsti domena oblasti in gospodarstva v vsaki državi članici in regiji. Toda ne samo njihova. Evropska solidarnost je v resnici omenjena že v preambuli pogodbe o Evropski uniji. Pogodba določa ukrepe Skupnosti za krepitev njene ekonomske in socialne kohezije in predvsem za zmanjšanje razlik v razvitosti med regijami. Zato države članice sodelujejo pri evropski regionalni politiki, ki jo sofinancirajo različni evropski skladi, kot so strukturni skladi in kohezijski sklad, ki posebej poudarjajo solidarnost Skupnosti (V službi regij, 2004, str. 7).

Ta politika ne igra samo finančne vloge. Tako njena naloga ni zgolj delitev sredstev, ampak si prizadeva ustvariti nove vire, in sicer z investiranjem v potencialne regije in njihovih skupnosti. Prizadeva si tudi vpeljati »dodano vrednost« v razvojne aktivnosti, še posebej v tiste, ki imajo evropsko razsežnost. Z drugimi besedami, priložnost evropskih regij v vse bolj globaliziranem svetu je v spodbujanju skupnih razmišljanj in dejanj ter v promociji evropskega modela regionalnega razvoja (V službi regij, 2004, str. 7).

2.2 Namen in cilji oblikovanja strukturnih skladov

Unija poskuša izvajati politiko, ki bo zaostalim regijam pomagala pri približevanju povprečni razvitosti EU s prestrukturiranjem industrijsko manj razvitih regij, s preoblikovanjem podeželskih območij s pripadajočim kmetijstvom in z obnovo nazadujočih četrti v mestih. Prednostna naloga te politike je ustvarjanje novih delovnih mest. Z eno besedo, prizadeva si za okrepitev ekonomske, socialne in ozemeljske »kohezije« v uniji (V službi regij, 2004, str. 3).

Strukturna pomoč ni namenjena projektom, ki jih neposredno izbere Evropska komisija. Komisija se z državami članicami pogaja o prioritetah razvojnih programov na podlagi njihovih usmeritev po področjih za določeno obdobje in sprejme načrte in programe. Izbira projektov in njihovo vodenje sta prepuščena nacionalnim in regionalnim oblastem. Ta decentralizacija se nadaljuje od leta 2000 in je ena glavnih značilnosti sedanjega programskega obdobja. Ko so projekti izbrani, prejmejo sredstva tako iz nacionalnih kot iz evropskih virov. Proračune programov vedno sestavljajo deloma evropska sredstva in deloma nacionalna (proračunska ali zasebna) sredstva. Sofinanciranje omogoča, da denar unije dopolnjuje denar držav, da bi, po potrebi, presegle omejitve, ki jih postavljajo finančne zmožnosti držav. Drugače pa sredstva unije ne omogočajo zmanjšanja izdatkov nacionalnih proračunov. Države so še vedno same odgovorne za razvoj območij z razvojnimi problemi. S podeljevanjem subvencij za programe, ki upoštevajo evropske

interese, jim unija pomaga, da naredijo več in bolje, kot bi naredile same (V službi regij, 2004, str.17, 18).

Z uresničevanjem aktivnosti strukturnih skladov sledi EU naslednjim ciljem (Commission of the European Communities, 1999, str.7):

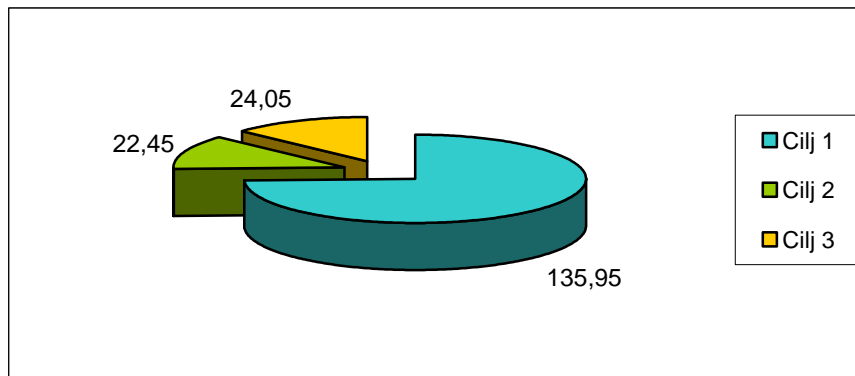
- Pospeševanje razvoja in strukturne prilagoditve regij, ki zaostajajo. Te aktivnosti sodijo v sklop t. i. »ciljnih območij 1«. V ta območja spadajo regije, ki imajo BDP manjši od 75 % povprečja EU. Sredstva za ta ciljna območja znašajo 70 % vseh sredstev strukturnih skladov.
- Podpiranje ekonomskega in socialnega preoblikovanja v regijah, ki se soočajo s strukturnimi težavami. Te aktivnosti sodijo v sklop t. i. »ciljnih območij 2«. Za ta ciljna območja namenja EU 11,5 % vseh sredstev strukturnih skladov.
- Podpiranje prilagajanja in modernizacije politik in mehanizmov za izobraževanje, usposabljanje ter zaposlovanje. Te aktivnosti sodijo v sklop t. i. »ciljnih območij 3«.

Tabela 1: Strukturni skladi: finančni instrumenti, pobude in cilji v obdobjih 2000–2006 in 2007–2013.

2000-2006		2007-2013	
Cilji	Finančni instrumenti	Cilji	Finančni instrumenti
Kohezijski sklad	Kohezijski sklad	Približevanje in konkurenčnost	Kohezijski sklad ERDF ESF
Cilj 1	ERDF ESF EAGGF-usmerjevalni oddelek FIFG		
Cilj 2	ERDF ESF	Regionalna konkurenčnost in zaposlovanje – regionalna raven – nacionalna raven: Evropska strategija zaposlovanja	ERDF ESF
Cilj 3	ESF		
INTERREG	ERDF	Evropsko ozemeljsko sodelovanje	ERDF
URBAN	ERDF		
EQUAL	ESF		
Leader +	EAGGF-usmerjevalni oddelek		
Razvoj podeželja in prestrukturiranje ribištva izven območij Cilja 1	EAGGF-jamstveni oddelek FIFG		
Devet ciljev	Šest instrumentov	Trije cilji	Trije instrumenti

Vir: V službi regij, 2004, str. 29.

Slika 1: Razpoložljiva sredstva za posamezen cilj v obdobju 2000–2006, v mrd EUR, (cene so iz leta 1999).

Vir: General Provisions on the Structural Funds, 2004.

2.3 Izvedba aktivnosti

2.3.1 Osnovni dokumenti za izvajanje strukturne politike

Država članica izdela posamezne dokumente, na podlagi katerih se izvajajo aktivnosti strukturnih skladov. Ti dokumenti so:

Državni razvojni program (National Development Plan) v nasprotju s SGRS, katere namen je oblikovati vizijo skupnega določanja razvoja države in zastaviti strateške cilje države ter prednostna področja za njihovo uresničevanje, je DRP opredeljen kot indikativni izvedbeni dokument SGRS. DRP torej preoblikuje strateške prednostne naloge v konkretne programe, ukrepe in projekte, kar mu daje vlogo osrednjega dokumenta razvojnega načrtovanja Slovenije. Posebna pozornost je posvečena vlogi javnih vlaganj (Vlada Republike Slovenije, 2003, str. 79).

Razvojni okvir podpore skupnosti (Community Support Framework) prinaša dokument, ki ga vsaka država članica, katere obseg razvojnih sredstev iz EU presega milijardo evrov, predloži Evropski komisiji in z njim predstavi svojo strategijo razvoja. Na podlagi uspešnih pogajanj med članico in Evropsko komisijo postane ta dokument načrt za izvajanje dolgoročne razvojne politike (Kraljič, 2003, str. 7).

Enotni programski dokument (Single Programming Document) je pogodba, ki jo je sklenila Slovenija z Evropsko komisijo po opravljenih pogajanjih. EPD je osnova črpanja virov evropskih strukturnih skladov. V njem so določeni strateški okviri razvoja, prednostne naloge, konkretni ukrepi in okvirna finančna sredstva (evropska in lastna), s pomočjo katerih bo Slovenija skušala doseči zastavljene razvojne cilje. Skupna vrednost

EPD, ki vključuje tudi nacionalna sredstva, znaša za finančno obdobje 2004–2006, nekaj več kot 334,5 milijonov EUR (238 milijonov evrov evropskih sredstev in 97 milijonov evrov nacionalnih sredstev) oziroma 81 milijard SIT. Osnovni cilj EPD je povečanje konkurenčnih sposobnosti Slovenije in gospodarska krepitev njenih regij. EPD naj bi vzpodbudil hitrejšo rast, ustvaril 4000 delovnih mest in podpiral uravnotežen razvoj vseh slovenskih regij tako, da se razmerje med najbolj in najmanj razvitimi regijami ne bi povečalo. V okviru dokumenta naj bi bila večina sredstev namenjena regijam, ki zaostajajo v razvoju. Uspešna realizacija ciljev EPD 2004–2006 je osnova za pogajanja o naslednjem finančnem obdobju (Vlada Republike Slovenije, 2003, str. 1).

Izvedbeni programi (Operational Programmes) so programi, ki opisujejo načrtovanje razvoja posameznega sektorja; npr. kmetijski, socialni razvoj ali razvoj posamezne regije. Pri dokumentih se potem razčlenijo nižje vsebinske enote, ki lahko predstavljajo načrt posameznega sektorja, npr. razvoj malih in velikih podjetij, usposabljanje brezposelnih in podobno. So osnovni okvir za izvajanje ukrepov za uresničevanje ciljev in politike (Zupan, 2003, str. 13).

Vsi ti dokumenti se pripravljajo za določeno programsko obdobje in so podlaga za dolgoročno načrtovanje držav članic in EU. Po odobritvi je vsak Razvojni okvir pobude skupnosti ali EPD objavljen v uradnem listu EU.

2.3.2 Organizacija strukturnih skladov

Aktivnosti EU dopolnjujejo ustrezne nacionalne pobude. Oblikovane so v tesnem sodelovanju, po načelu partnerstva med Evropsko komisijo ter državo članico in organi, ki so zadolženi za izvajanje politik na nacionalnem nivoju. Ti organi so (Commission of the European Communities, 1999, str. 11):

- regionalne in lokalne oblasti ter ostale odgovorne javne organizacije in institucije;
- ekonomski in socialni partnerji;
- ostala odgovorna telesa v tem okvirju.

Za učinkovito delovanje morajo države članice ustanoviti oziroma imenovati več **izvedbenih organov**, ki v času izvajanja strukturne politike v državi skrbijo za izvedbo, nadzor in vrednotenje projektnih dosežkov (Poslovni vodnik po evropskih sredstvih, 2004, str. 4):

- **Organ upravljanja** (angl. managing authority) odgovarja za izvedbo programa, nadzor indikatorjev, evalvacijo in prenos podatkov do odgovorne institucije EU, zagotavlja pravilnost vseh postopkov in vzpostavitev ustreznega notranjega nadzora, uvede ustrezní sistem za zbiranje finančnih in statističnih informacij in nadzornemu odboru pripravlja predloge odločitev, predloge sprememb programov in programskih dopolnil.

- **Plačilni organ** (angl. paying authority) prejema plačila od Evropske komisije, skrbi za izplačila končnim uporabnikom ter povračila stroškov in knjiženje poslovnih dogodkov, pripravlja napovedi izplačil za tekoče leto, vzpostavi finančni in statistični nadzor, vrača neporabljena sredstva in prenaša obresti od sredstev za izvedbo programa nazaj v izvedbo programa.

- **Posredniško telo** (angl. implementing authority) zbira zahteve za pomoč pri pripravi projektov, predhodno preveri prijave z vidika organizacijske, tehnične in finančne ustreznosti, skrbi za odnose z javnostjo in tehnično pomoč regionalnim partnerjem, na podlagi odločitev nadzornega odbora skrbi za dogovarjanje o pomoči s skladom ESRR, skrbi za pregled finančnih izjav in poročil končnih uporabnikov pomoči in odobritev popravkov finančnih poročil, spodbuja točnost razdeljevanja odobrenih sredstev in zahtevkov za vračila sredstev in vnaša podatke v elektronsko bazo.

Priloga 2 prikazuje, kako so posredniška telesa razporejena v Sloveniji.

Poleg tega za pripravo politike delovanja strukturnih skladov v članicah države oblikujejo še **usmerjevalne, vsebinske organe** (Poslovni vodnik po evropskih sredstvih, 2004, str. 5):

- **Nadzorni odbor** (angl. monitoring committee) potrjuje programska dopolnila in indikatorje za nadzor, potrjuje merila za izbor programov v roku 6 mesecev od odobritve pomoči, pregleduje potek programov (preverja cilje in rezultate), preverja in potrди letna in končna poročila, preden so posredovana Evropski komisiji, preuči in potrди vsebinske spremembe glede razdeljevanja sredstev, ki jih je sprejela Evropska komisija, svetuje organu upravljanja o dopolnitvah oz. preverja pogoje, izboljšuje upravljanje in finančno upravljanje.

- **Upravni odbor** (angl. steering committee) oblikuje navodila organom upravljanja in izvajanja, konkretizira merila za ovrednotenje in izbiro projektov, ki jih predlaga nadzorni odbor, potrjuje vzorce dokumentov za objavo razpisov in postopke za izbiro projektov ter določi vrstni red projektov, pregleda dokumente za spremljanje programa in preverja vmesna poročila ter daje navodila organu upravljanja in organu izvajanja.

V splošnem velja, da je za Slovenijo organ upravljanja Služba Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj, plačilni organ je Nacionalna zakladnica pri Ministrstvu za finance, naloge drugih organov pa so določene za vsak sklad posebej.

Razporeditev organov po vladnih službah in usposobljenost zaposlenih, ki delajo v teh službah, v veliki meri vpliva na administrativno absorpcijsko sposobnost določene države. Zagotovo se z večjim številom organom poveča transparentnost priprave in izvajanja strukturne politike v določeni državi oz. samega uresničevanja projektov. Po drugi strani so ti organi brez ustrezno usposobljenih kadrov lahko le odvečna birokracija, ki zaradi

svojega neznanja zavlačujejo in otežujejo proces priprave in izvajanja politike ter posameznih projektov. Kot je pokazala raziskava (Horvat, 2003), omenjena v poglavju 5.6.2, je tudi za Slovenijo največji problem administrativne absorpcijske sposobnosti predstavljal neustrezen kader glavnih institucij. Pri tem naj opozorimo, da podjetniki ne gledajo več na posredniška telesa, s katerimi sodelujejo pri pripravi in izvajanju projektov, kot na nekakšen organ, ampak bolj kot na partnerja pri izpeljavi projektov, saj jim pomagajo priti do evropskih sredstev. Sklepamo lahko, da se je stanje na področju birokracije nekoliko izboljšalo glede na preteklost in tedanji način državne pomoči podjetnikom ter da nacionalni organi delujejo v interesu podjetnikov oz. tistih, ki črpajo sredstva.

V nadaljevanju bomo predstavili strukturne sklade, s pomočjo katerih EU izvaja svojo regionalno politiko.

2.4 Strukturni skladi in ostali mehanizmi

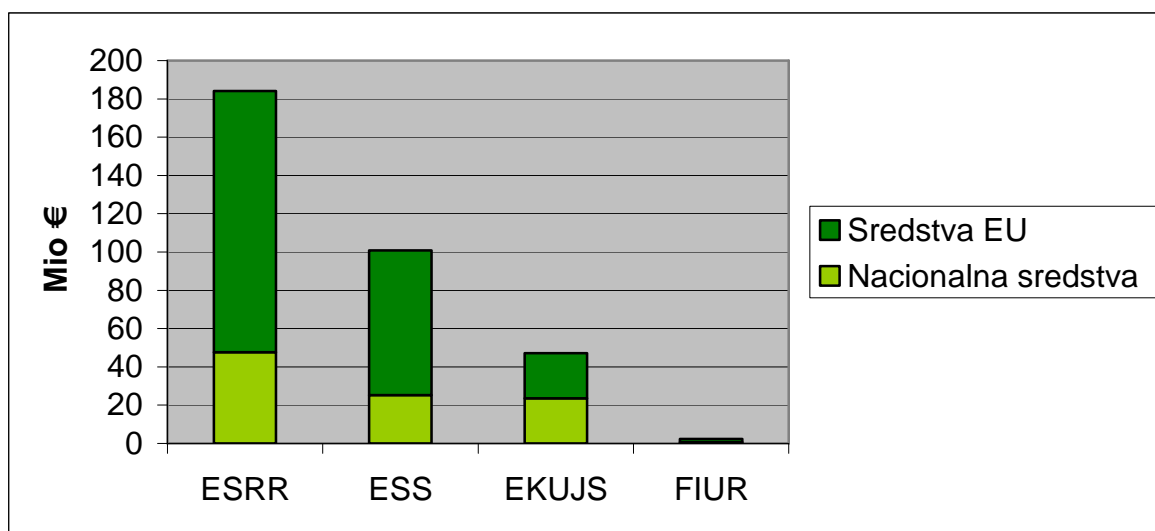
Strukturni skladi so finančni instrument regionalne politike EU. Podpirajo razvoj tistih evropskih regij, ki zaradi različnih vzrokov zaostajajo v razvoju. Njihov cilj je zmanjšati te razlike in ustvariti okolje za enakomeren in uravnotežen razvoj vseh držav EU (Pravica do črpanja evropskih sredstev, 2003, str. 1).

Do današnjega dne so se oblikovala splošna načela, ki opredeljujejo delovanje strukturnih skladov oziroma regionalne politike EU.

- **Načelo koncentracije:** usmerjenost sredstev in ukrepov na regije in skupine, ki jih najbolj potrebujejo glede na natančno opredeljene cilje in stroga merila.
- **Načelo programiranja:** sredstev ni mogoče pridobiti za posamezne nepovezane investicije, ampak jih EU dodeli načrtovano, na osnovi državnih razvojnih programov, ki so časovno omejeni.
- **Načelo partnerstva:** tesno sodelovanje in delitev odgovornosti pri načrtovanju in izvajanju med Evropsko komisijo, vladami držav članic, regijami in lokalnimi skupnostmi in civilno družbo.
- **Načelo dodatnosti:** skladi zgoj dopolnjujejo finančna sredstva držav članic in jih ne nadomeščajo. V razvojnih programih je potrebno zagotoviti sofinanciranje iz državnih in lokalnih virov. (V Sloveniji v celotnem znesku, ki ga je določil EPD, znašajo nacionalna sredstva okrog 30 % vseh sredstev.)
- **Načelo subsidiarnosti:** skladi posežejo na področja, ki jih države članice in regije zaradi teže razvojnih razlik in omejenih finančnih sredstev ne morejo zadovoljivo rešiti same. Temu načelu sledi tudi organizacija upravljanja skladov, saj države članice in regije prevzemajo odgovornost za izvajanje.
- **Načelo vrednotenja učinkov:** nadziranje in uspešnost porabe sredstev prispeva k izboljšanju načrtovanja prihodnjih programov in k poenostavitvi sistema delovanja skladov v bodoče (Zalaznik, 2004, str. 2).

Sredstva, ki jih bomo lahko dobili iz Evrope, moramo, kot nakazuje zlasti načelo dodatnosti, razumeti kot semenski kapital, na katerega bomo vezali druga sredstva in z njimi izvajali projekte, ki bodo dosegli učinke tako na razvoj posameznih prednostnih sektorjev kot tudi na razvoj regij (Gorjan, 2003, str. 72).

Slika 2: Finančna sredstva posameznega strukturnega sklada za Slovenijo v obdobju 2004–2006 (v milijonih €).

	ESRR	ESS	EKUJS	FIUR
Sredstva EU	136.523.478	75.635.986	23.569.093	178.104
Nacionalna sredstva	47.632.322	25.211.997	23.569.093	59.368

Vir: Pravica do črpanja evropskih sredstev, 2003, str. 2.

2.4.1 *Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)*

ESRR predstavlja osrednji finančni instrument za zmanjšanje razlik v gospodarski razvitosti regij. Ustanovljen je bil leta 1975. Z vstopom v EU si je tudi Slovenija zagotovila pravico do črpanja sredstev tega sklada. Dostop do sredstev ESRR za državo pomeni nov instrument za spodbujanje gospodarske rasti ter zaposlenosti, za podjetja in druge prejemnike sredstev pa dodaten vir sofinanciranja projektov.

Sredstva ESRR se dodeljujejo projektom, za katere se oceni, da bodo največ prispevali k ciljem, določenim v EPD. Osnovna cilja EPD, skupna vsem skladom, sta gospodarski razvoj Slovenije in povečanje zaposlenosti. Projekti, sofinancirani iz ESRR, naj bi k tema ciljema prispevali preko uresničevanja ciljev na ravni prve prednostne naloge. Ti cilji so (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005):

- Dvig konkurenčnosti: povečana konkurenca zahteva stalne tehnološke in organizacijske izboljšave, za katere so potrebne velike naložbe.
- Zvišanje inovativnosti in tehnološke zahtevnosti proizvodnih procesov in proizvodov: krepitev sposobnosti uporabe globalnega znanja in tehnologije je glavni vir nacionalne konkurenčne zmožnosti.
- Povečanje fleksibilnosti in bolj učinkovita organizacija podjetij: povečanje zmožnosti uvedbe tehnološke izboljšave, izboljšanje notranje organizacije in prilagajanje spreminjajočim se zahtevam trga.
- Razvoj podjetništva: vloga politike, usmerjene v razvoj, je izboljšati pogoje za zagon novih podjetij in ustanov.

V prihodnji finančni perspektivi za obdobje 2007–2013 naj bi prišlo do bolj ali manj obširnih sprememb. Že sam predvideni sistem v Bruslju bo drugačen. Ne bo več enotnega programskega dokumenta, ampak bodo posamezni programi, zato bo potrebnih tudi več (domaćih) izvajalskih struktur. Predvidevajo, da bodo bolj učinkovite, kot so sedanje (centralizirane), in seveda tudi medsebojno usklajene z državnim razvojnim programom, s programi ministrstev in z regionalnimi razvojnimi programi. Na področju strukturnih skladov naj bi v novi finančni perspektivi uvrstili tudi infrastrukturne projekte, ki niso bili zajeti v okviru aktualnega EPD (Čeh, 2005a, str. 14).

Prva prednostna naloga »Spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti«, za katero se črpajo sredstva ESRR, obsega štiri ukrepe. Vsakemu ukrepu pripada nekaj aktivnosti, ki so lahko predmet sofinanciranja (to so tako imenovane upravičene aktivnosti). V nadaljevanju bomo na kratko opisali posamezne ukrepe.

Ukrep 1.1: »Spodbujanje razvoja in inovacijskega okolja«

Ukrep je usmerjen v razvoj inovacijskega okolja, razvojne infrastrukture in pogojev za oblike povezanj podjetij in institucij znanja, ki bodo pospešile in povečale učinkovitost prenosa znanja v produkte, storitvene procese ter okrepile prepoznavnost Slovenije kot razvojnega partnerja na prepoznanih področjih (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005).

Specifični cilji ukrepa so (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005):

- pospeševanje prenosa znanja med nosilci znanja ter podjetji;
- pospeševanje zagona in razvoj novih tehnološko usmerjenih dinamičnih podjetij;
- povečanje vlaganj v raziskave in razvoj na prioritetnih področjih raziskav in tehnološkega razvoja.

Upravičene aktivnosti so (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005):

- naložbe v modernizacijo, gradnjo in opremo tehnoloških centrov, tehnoloških parkov in inkubatorjev;

- priprava strategij, programov ter razvoj storitev tehnoloških centrov, tehnoloških parkov, inkubatorjev, grozdov, tehnoloških mrež in poslovnih con ter vodenje projekta;
- skupni raziskovalni in razvojni projekti podjetij in nosilcev znanja v okviru tehnoloških centrov, centrov odličnosti, grozdov in tehnoloških mrež, usmerjenih predvsem v krepitev sposobnosti prenosa in obvladovanje novih tehnologij.

Ukrep 1.2: »Spodbujanje razvoja turističnih destinacij«

Splošni cilj ukrepa je spodbuditi razvoj turističnih destinacij na temeljnih turističnih območjih, opredeljenih v Strategiji slovenskega turizma 2002–2006.

Upravičene aktivnosti so (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005):

- prenova in modernizacija obstoječe ter gradnja nove turistične infrastrukture, vključno z nastanitvenimi zmogljivostmi;
- podpora in priprava skupnih strateških načrtov za razvoj turističnih destinacij, marketinški načrt rezervacijskih sistemov, blagovnih znamk destinacij, informacijskih centrov.

Ukrep 1.3: »Razvoj podpornega okolja za podjetništvo«

Ta ukrep je namenjen mikro, malim in srednje velikim podjetjem, ki imajo investicijske programe, ter posameznikom s podjetniško pobudo.

Cilj ukrepa je doseganje takšne strukture slovenskega gospodarstva, ki bo primerljiva z gospodarsko strukturo v EU. Z ustvarjanjem učinkovitega podpornega okolja se spodbuja ustanavljanje novih podjetij, izboljša se stopnja njihovega preživetja v prvih kritičnih letih, zagotavlja uspešnejša rast ter večja konkurenčnost in produktivnost (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005).

Upravičene aktivnosti so (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005):

- subvencioniranje svetovalnih/posvetovalnih storitev za MSP;
- podpora (v obliki premij) za investicijske projekte MSP;
- poročstva za investicijske kredite bank.

Ukrep 1.4: »Gospodarska infrastruktura in javne storitve«

Ukrep je osredotočen na zagotavljanje investicij v javno infrastrukturo in z njimi povezanih storitev, ki bodo dopolnjevale investicije iz ostalih ukrepov prve prednostne naloge. Splošni cilj ukrepa je povečati obseg javnih naložb v infrastrukturo in storitve z neposrednim ekonomskim učinkom na promocijo projektov, ki izhajajo iz predhodno predstavljenih treh ukrepov, in ustvariti sinergije z »zasebnimi« projekti v poslovne cone, izobraževalne in razvojno raziskovalne programe ter turistične destinacije.

Specifični cilji so določeni v skladu s cilji drugih ukrepov v prednostni nalogi (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005):

- razvoj javne R&R, izobraževalne infrastrukture ter krepitev zmogljivosti univerz in javnih raziskovalnih ustanov za ustvarjanje in prenos znanja in novih tehnologij;
- razvoj IKT infrastrukture, ki bo omogočila hitro, širokopasovno internetno povezovanje za raziskovalna, izobraževalna in poslovna okolja;
- zagotovitev ustrezne lokacije za gospodarske dejavnosti v Sloveniji z namenom povečevanja domačih in tujih neposrednih naložb;
- povečanje naložbe v javno infrastrukturo, promet, rekreacijske in kulturne objekte, ki bodo podpirali razvoj turističnih destinacij in kakovost turističnih proizvodov;
- z razvojem javnega prometa, komunalne infrastrukture in javnih storitev povečati kakovost in dostopnost infrastrukture, ki bo podpirala trajnostno mobilnost in omogočala lažji dostop do poslovnih con in turističnih destinacij.

Upravičene aktivnosti so:

1. prenova, obnova, modernizacija in izgradnja prostorov in opreme;
2. prenova, obnova, modernizacija, izgradnja javne in komunalne infrastrukture;
3. študije in raziskave o ustanovitvi in izboljšavi javnih storitev.

2.4.2 Evropski socialni sklad (ESS)

Evropski socialni sklad je najpomembnejši finančni instrument za podporo izvajanja evropske strategije zaposlovanja. Ustanovljen je bil leta 1958 in ima najdaljšo tradicijo med strukturnimi skladi EU. ESS spodbuja predvsem (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005):

- aktivno politiko dela;
- enake možnosti za vse, ki vstopajo na trg dela;
- vseživljenjsko učenje;
- prilagodljivost posameznikov in podjetij ter razvoj podjetništva;
- izboljšanje enakih možnosti žensk in moških.

Ukrep 2.1: Razvoj in krepitev aktivnih politik dela.

Ukrep 2.2: Pospeševanje socialnega vključevanja.

Ukrep 2.3: Vseživljenjsko učenje.

Ukrep 2.4: Spodbujanje podjetništva in prilagodljivost. Ta ukrep je namenjen povečanju prilagodljivosti zaposlenih in podjetij pogojem svetovnega trga in trga dela, ohranjanju delovnih mest, povečanju produktivnosti in konkurenčnosti podjetij ter dvigu ravni kvalifikacij in usposobljenosti zaposlenih. Končni upravičenci so zaposlene osebe, delodajalci, potencialni podjetniki, vodstveni delavci.

2.4.3 Ostali skladi

Poleg zgoraj navedenih skladov, ki zadevajo raziskavo, obstajata še dva strukturna sklada (Zupan, 2003, str. 15):

- Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (angl. European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF), ki se ukvarja s kmetijsko politiko EU in podpiranjem kmetijstva.
- Finančni instrument za usmerjanje ribištva (angl. Financial Instruments for Fisheries Guidance – FIFG), kot samostojen sklad ima pomembno vlogo pri subvencioniranju ribiškega sektorja, ki je pomemben za nekatere države članice EU, manj pa za Slovenijo.

Ob omenjenih strukturnih skladih obstajajo še štiri pobude skupnosti: Interreg, Equal, Leader + in Urban. Te delujejo na področjih, ki zadevajo EU kot celoto, in niso omejeni na posamezno državo. Vsaka pobuda deluje v okviru enega od skladov. Tudi pri teh pobudah lahko sodelujejo podjetja.

Kohezijski sklad

Poleg strukturnih skladov obstaja še kohezijski sklad. Ta prispeva h krepitvi ekonomske in socialne kohezije in sofinancira projekte s področja okolja in vseevropskih omrežij prometne infrastrukture v tistih državah članicah, katerih BDP na prebivalca je manjši od 90 % povprečja skupnosti. Ustanovljen je bil leta 1994 z Uredbo Sveta (EU) št. 1164/94, ki je bila dopolnjena z Uredbo Sveta (EC) št. 1264/1999 in Uredbo Sveta (EC) št. 1265/1999. Za razliko od strukturnih skladov kohezijski sklad ne podpira posebnih strateških programov, temveč neposredno sofinancira velike infrastrukturne in okoljske projekte. Vrednost takih projektov mora biti najmanj 10 milijonov evrov in znatno vplivajo na razvoj države (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005).

Sloveniji so bila iz naslova Kohezijskega sklada za obdobje 2004–2006 dodeljena sredstva v višini 190,6 milijonov EUR. Sredstva se delijo med področje okolja in prometa v razmerju 50 : 50. Kohezijska strategija je formalno definirana v dokumentu, imenovanem Referenčni okvir za kohezijski sklad (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005).

2.4.4 Ostali mehanizmi

Interreg III in Equal

Z reformo strukturnih skladov leta 1998 je bil določen tudi finančni načrt za t. i. pobude skupnosti. Izvajanje aktivnosti v okviru pobud skupnosti poteka decentralizirano, kar pomeni, da so za večino aktivnosti odgovorne regionalne oblasti v državah članicah. V Sloveniji so na razpolago tudi sredstva pobude skupnosti Interreg III in Equal. Sredstva pobude Interreg so usmerjena v sodelovanje Slovenije s sosednjimi državami ter v

medregionalno in mednacionalno sodelovanje, medtem ko so sredstva Equal usmerjena v inovativne projekte na področju vključevanja različnih socialnih skupin na trg dela (Strukturni skladi EU v Sloveniji, 2005).

Sredstva pobude Equal so prvenstveno namenjena razvoju in vlaganju v človeške vire, vendar lahko z njimi posredno pridobijo tudi podjetja. Vlaganje v zaposlene z vključevanjem v različne izobraževalne programe in programe usposabljanja nedvomno pripomore k zvišanju konkurenčnosti podjetja, kar je v času odpiranja trgov, prostega pretoka blaga, storitev in ljudi nepogrešljiva lastnost (Kušer, 2004, str. 6).

Drugi viri – programi skupnosti

Programi skupnosti delujejo kot centralizirani programi, saj njihovo izvajanje ob pomoči držav prejemnic sredstev organizira Evropska komisija. Predvsem kaže kot priložnost za gospodarstvo omeniti programe LIFE, e-Vsebine, 6. okvirni raziskovalni program ter Kultura 2000.

3 PROBLEMSKA PODROČJA PRI ČRPAJHU SREDSTEV IZ STRUKTURNIH SKLADOV

V nadaljevanju bomo zajeli problemska področja, ki so značilna za MSP v procesu vključevanja v proces pridobivanja sredstev iz strukturnih skladov, in organe, ki dodeljujejo sredstva. Ta področja predstavljajo tudi temelje za študije primerov v delu.

3.1 Podjetniški sektor in EU

Ko se je v zgodnjih 90. letih nadaljevala gospodarska kriza in je število brezposelnih naraščalo, se je EU odločila, da bo možnosti za ponovni gospodarski zagon iskala v MSP. Ta podjetja naj bi s svojo številčnostjo in fleksibilnostjo predstavljala gonilno silo prihodnjega razvoja gospodarstva, kar se je takrat že pokazalo v ZDA, kjer so procesi krčenja števila zaposlenih precej omajali nekdanji sistem stalne zaposlenosti. MSP so v zadnjih letih ponujala vedno več možnosti za zaposlitev, kar je bilo ravno v nasprotju z velikimi podjetji. Globalizacija in vedno nove tehnološke spremembe so MSP ponujale nove priložnosti. Maastrichtska pogodba je pomenila mejnik za podjetniško politiko.

Nadaljnji mejnik v razumevanju pomena MSP ter podpori podjetništvu v Evropi predstavlja sprejetje Lizbonske strategije leta 2000, po kateri naj bi EU do leta 2010 postala najbolj konkurenčno, na znanju temelječe gospodarstvo na svetu. V evropski strategiji je prepoznavna potreba po radikalnem preoblikovanju evropskega gospodarstva, če želi EU do leta 2010 doseči cilje te strategije, med katerimi je tudi dvig povprečne stopnje zaposlenosti od 63,3 % leta 2000 na 70 % leta 2010. Odločilno vlogo pri

doseganju tega cilja naj bi odigrala ravno MSP, kajti jedro strategije so podjetništvo, inovacije in fleksibilno poslovanje (Žakelj, 2005, str. 22).

V zgodovini lizbonskega procesa je spodbujanju podjetništva od številnih dokumentov največjo pozornost namenilo Kokovo poročilo. To poročilo je sicer kritično ovrednotenje zastojev v uresničevanju lizbonske strategije, saj države članice v prvih letih še zdaleč niso dosegale načrtovanih premikov, zato so mnogi analitiki že govorili o polomu in neuresničljivosti strategije. V ospredje poročila sta dva ključna cilja, ki povzemata smernice preteklega lizbonskega procesa na področju ustvarjanja podjetništvu prijaznega okolja (Kotiček za mala in velika podjetja, 2005):

- zakonodajno in širše regulativno ozračje, naklonjeno investicijam, inovativnosti in podjetništvu;
- zmanjševanje stroškov poslovanja in odprava birokracije.

Poročilo je poudarilo spoznanje, da notranji trg neposredno ne pripelje do inovativnosti, konkurenčnosti in rasti, temveč je za to potrebno podjetništvo. Prav tako je izrazilo prepričanje, da med Evropejci ni dovolj podjetniške miselnosti in da Evropa ni dovolj privlačen kraj za poslovanje, kar se je zlasti pokazalo s prebojem Kitajske in Indije med najbolj dinamično rastoča gospodarstva. V zvezi s tem je izpostavilo tri ključne ovire (Kotiček za mala in velika podjetja, 2005):

- breme pravilnikov in uredb, ki ga nosijo podjetja;
- pomanjkanje primernih finančnih sredstev za zagon podjetij in njihov razvoj;
- soočanje s stigmo potencialnega neuspeha.

EU je za spodbujanja MSP in podjetništva uvedla številne programe, ki jih v grobem lahko delimo na tri skupine (Žakelj, 2004, str. 23):

1. programi, ki izhajajo iz skupnih aktivnosti na področju raziskovanja in tehnološkega razvoja;
2. programi, sofinancirani s strani evropskih strukturnih skladov;
3. programi, sofinancirani s strani drugih institucij, kamor sodita Evropska investicijska banka in Evropski investicijski sklad.

Prav tako že dolgo ni več dvoma o velikem pomenu MSP za slovensko gospodarstvo in družbo, tako z vidika zagotavljanja novih delovnih mest, inovativnosti in razvoja ter ustvarjanja velikega deleža dodane vrednosti, kakor tudi z vidika krepitve konkurenčnega okolja. Zaradi gospodarskih težav ob osamosvojitvi Slovenije in prehajanja v tržno gospodarstvo je malo gospodarstvo odigralo še posebej pomembno vlogo. Predvsem v letih od 1990 do 1994 je bila opazna hitra rast števila malih podjetij v Sloveniji. To rast je država spodbujala z nizkim ustanovitvenim kapitalom in drugimi ugodnimi pogoji za začetek delovanja.

Na pravi razmah podjetništva v začetku devetdesetih let kažejo podatki o številu gospodarskih subjektov v Sloveniji v tem času. Število gospodarskih subjektov se je v Sloveniji v obdobju od 1990 do 1994 povečalo za dobrih 64 %, in sicer od 67.598 leta 1990 na 111.167 leta 1994. Vendar se takšna dinamika rasti gospodarskih subjektov v drugi polovici devetdesetih let ni nadaljevala. Za stagnacijo ustanavljanja novih podjetij v Sloveniji obstajajo številni razlogi (Žakelj, 2005, str. 32):

- prišlo je do izčrpanja začetnega podjetniškega potenciala;
- tržne niše na omejenem slovenskem trgu so se zapolnile;
- večja podjetja so s končano privatizacijo in prestrukturiranjem zopet postajala konkurenčnejša in so z razvojem diferenciranih proizvodov in storitev začela uspešno zadovoljevati povpraševanje na trgu;
- skromen dotok tujega kapitala v Slovenijo;
- velike trgovske družbe so s hitrim pokrivanjem območij Slovenije s trgovskimi centri pričele odvzemati prostor malim trgovcem;
- zakonska zahteva po zagotovitvi večjega ustanovnega kapitala za ustanavljanje kapitalskih družb;
- vse bolj so postajale očitne pomanjkljivosti državne politike spodbujanja razvoja MSP.

Velikostna struktura podjetij v slovenskem gospodarstvu je v devetdesetih letih z razvojem MSP postala primerljiva s strukturo ostalih razvitih gospodarstev, politika spodbujanja MSP pa po vsebini ukrepov vsaj formalno, v objavljenih dokumentih, sledi sodobnim trendom s tega področja v svetu, vendar zaostaja njena implementacija ob preveč skromnih sredstvih in šibki investicijski možnosti občin za podjetniške projekte.

Leta 2004 je bil sprejet zakon o podpornem okolju za podjetništvo, ki zdaj služi kot podlaga za vodenje podjetniške politike. Osrednji cilj je vzpostavitev podjetniškega okolja, ki bo aktiviralo tako človeške kot tudi materialne in finančne vire za enostavno vstopanje in uspešno rast podjetij ter optimalno izkoriščanje podjetniških in inovacijskih potencialov v Sloveniji (Žakelj, 2005, str. 35). Vendar so številne organizacijske spremembe na tem področju zavora za usklajeno delovanje, podjetniško mrežo pa omejuje raven znanja in usposobljenosti osebja ter sorazmerno skromno in nestabilno financiranje programov in projektov.

3.2 Razlike med malim in velikim podjetjem

Mala podjetja niso mini verzije svojih velikih tekmecev. Poleg lastnosti, ki so skupne vsem podjetjem, imajo tudi nekatere lastnosti, ki so lastne samo malim podjetjem in se odražajo v načinu organizacije in vodenja podjetja. Najpomembnejše značilnosti, ki mala podjetja razlikujejo od velikih, so opisane v nadaljevanju (Kraljič, 2003, str. 17, 19):

1. Omejen vpliv na okolje: mala podjetja zaradi majhnosti svojega obsega poslovanja ne morejo vplivati na dogajanje na trgu v svojo korist. Nimajo vpliva na svoje dobavitelje, kupce, lokalno in državno oblast, politike. To svojo slabost pogosto uravnotežijo s sposobnostjo hitrega reagiranja na spremembe na trgu in v tem celo najdejo primerjalno prednost pred svojimi velikimi tekmeci.

2. Pomanjkanje finančnih virov: mala podjetja so v lasti omejenega števila lastnikov in v fazi nastajanja lahko le omejeno pridejo na anonimni trg lastniškega kapitala. Bančna posojila so slabše dosegljiva, ker bančniki zaznavajo višjo stopnjo tveganja pri malih podjetjih v primerjavi z velikimi. Dobavitelji pogosto določajo minimalno velikost naročila, ki ga morajo mali podjetniki plačati vnaprej, količinski popusti so dosegljivi samo za precej večja naročila. Mali podjetniki v krizi lahko pričakujejo le minimalno posredno pomoč s strani države, medtem ko bo država velikim tekmecem najverjetneje priskočila na pomoč z večjimi vsotami in neposredno.

3. Posebna organizacija podjetja: organizacija malega podjetja je enostavna, linijska, nad organizacijo ima lastnik popoln pregled, kar pa pomeni, da je tudi razvoj podjetja največkrat omejen z njegovim podjetniškim in managerskim znanjem in izkušnjami. Nadalje je značilna nizka stopnja formalizacije, močna osebna povezanost med zaposlenimi, nizka stopnja delegiranja in delitve dela, redko oblikovanje oddelkov, neznatni problemi koordinacije in visoka fleksibilnost.

4. Poseben način vodenja: Malo podjetje vodi lastnik oziroma podjetnik, ki združuje lastniško in managersko funkcijo. Osebni cilj podjetnika se odraža v ciljnih podjetja. Pogosto ima podjetnik omejeno znanje o vodenju, izvaja avtoritativno vodenje, le redko se izvajajo timske odločitve, veliko je improviziranja in intuicije, malo načrtovanja, podjetnik je preobremenjen zaradi kopičenja funkcij, v dogajanjih v podjetju je neposredno udeležen, nima namestnikov in ga je zato težko nadomestiti.

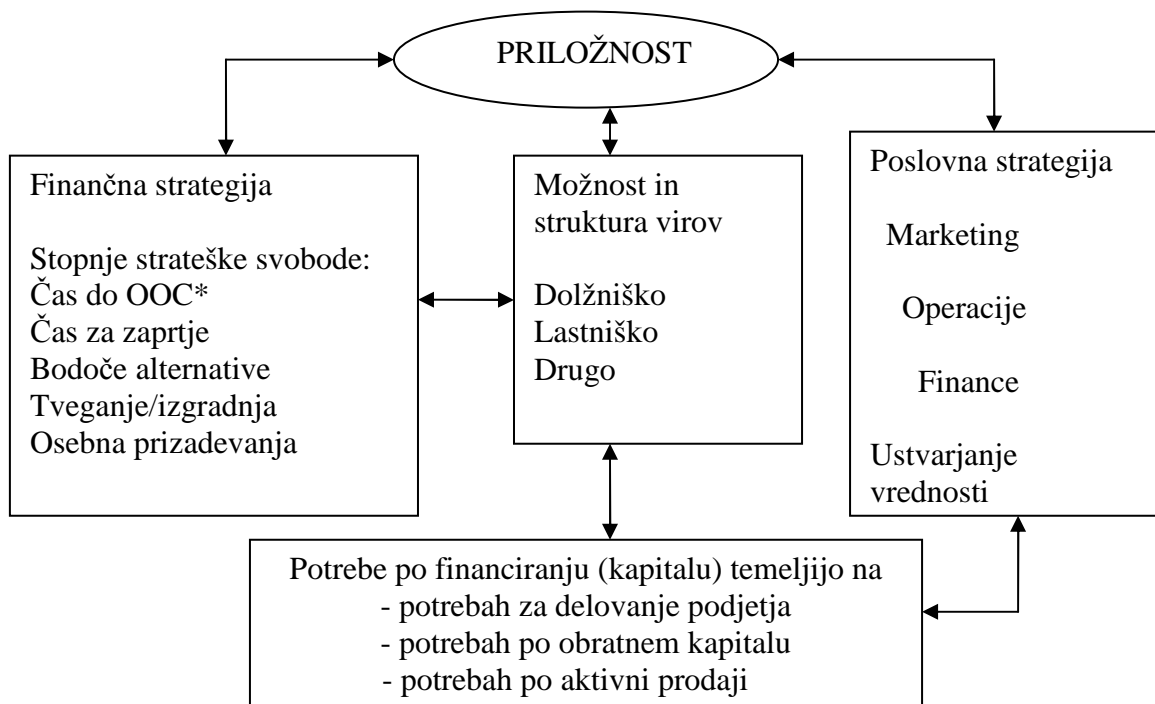
Z vidika financiranja je zanimiva delitev malih podjetij na podjetniško usmerjena podjetja (angl. entrepreneurs) in podjetja življenjskega sloga (angl. lifestylers). Cilj prvih s finančnega vidika je bolj v maksimizaciji vrednosti podjetja, medtem ko je za podjetja življenjskega stila bolj verjetno zasledovanje kakšnih drugih ciljev, kar pa ne pomeni, da je maksimizacija vrednosti teh podjetij nepomembna. Navsezadnje nihče ne želi izgubljati premoženja in vsak ima raje več kot manj. Gre za to, kateri cilj je z vidika lastnika podjetja bolj zastopan – npr. pri zasledovanju maksimizacije vrednosti podjetja v povezavi s financiranjem z različnim kapitalom se bo podjetniško usmerjeno majhno podjetje bolj verjetno nagibalo k iskanju koristi in soočenju s stroški javnega obravnavanja svojih lastniških deležev. Po drugi strani se bo podjetje življenjskega sloga najverjetneje osredotočilo na zagotovitev nasledstva podjetniškega lastništva, kar vključuje tudi medgeneracijski prenos, manj pa na podjetniško plat. Seveda to ne pomeni, da je nasledstvena plat pri podjetniško usmerjenem podjetju nepomembna (Osteryoung et. al., 1997, str. 332).

3.3 Zaznava potreb po kapitalu

Potrebe po dodatnem kapitalu se lahko v podjetju pojavijo zaradi številnih razlogov. V fazi rasti lahko podjetje potrebuje finančna sredstva za novo opremo, stroje in ostalo potrebno, da bi zagotovilo rast in povpraševanje ter s tem izkoristilo ponujeno poslovno priložnost. Dodatna sredstva lahko podjetje potrebuje tudi za povečanje obstoječih zalog ali zagotovitev likvidnosti za svoje nemoteno delovanje. Lahko se pojavi tudi želja po prevzemu ali združitvi z drugim komplementarnim podjetjem z namenom povečati obseg proizvodnje, prodaje ali povečanje deleža na trgu. Lahko pa si podjetje želi zagotoviti tudi določene denarne rezerve za prihajajoče težavno obdobje (Kraljič, 2003, str. 19). Poleg tega lahko podjetje želi vložiti denar v človeški/intelektualni kapital; v izobraževanje in usposabljanje zaposlenih.

Koliko denarja podjetje potrebuje, kdaj ga potrebuje, koliko časa bo trajalo, da denar pridobi, kje oz. od koga ga lahko pridobi, kako se lotiti postopka pridobivanja kapitala, vse to so pomembna vprašanja za vsakega podjetnika v katerikoli fazi razvoja podjetja in zahtevajo strateški pristop. Slika 3 prikazuje ogrodje za razvijanje strategij financiranja podjetja ter strategij pridobivanja kapitala.

Slika 3: Finančno-strateški okvir.¹

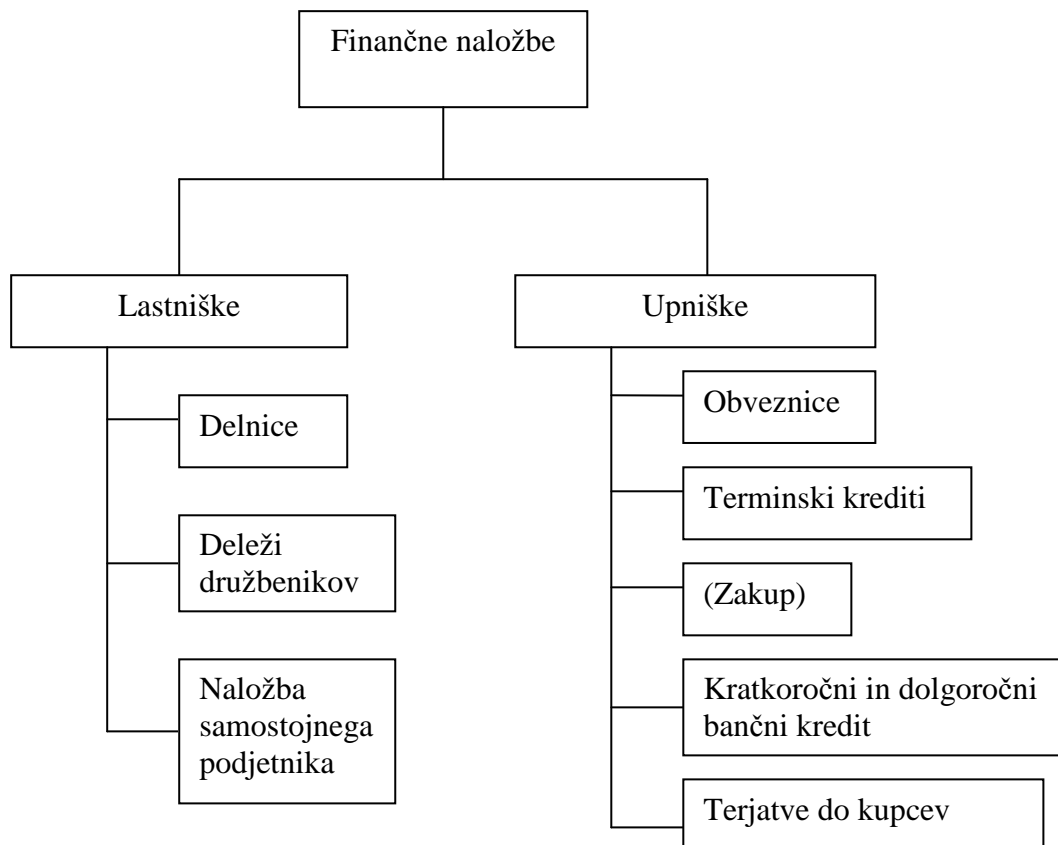
Vir: Timmons, 1999, str. 417.

*OOC – angleška kratica za »Out of Cash«, finančni termin, ki prikazuje časovno točko, kdaj bo podjetju med poslovanjem zmanjkalo denarja in bo s tem ogrožena tudi njegova likvidnost (Timmons, 1999, str. 418).

¹Navedeni finančno-strateški okvir je bil razvit za predavanja na temo »Financiranje tveganega podjetništva« na Univerzi Babson. Predstavljen je bil tudi v okviru predavanj na Harvard Business School.

Poznamo dva tipa financiranja: financiranje z dolžniškim in lastniškim kapitalom. Pri tej delitvi ročnost nikakor ni bistven kriterij, temveč je to razmerje, ki ga prinaša upniška nasproti lastniški naložbi. Inštrumenti financiranja so lahko takšni, kot so prikazani v spodnji sliki. V tabeli 1 so predstavljene prednosti in slabosti, ki jih prinaša lastniško oz. upniško financiranje.

Slika 4: Finančne naložbe v podjetje in inštrumenti financiranja.

Vir: Mramor, 1993, str. 112.

Poleg omenjenih načinov financiranja se nekatera podjetja poslužujejo nekaterih manj konvencionalnih oblik financiranja, kot je tudi metoda »bootstrapping«. Pri tem načinu financiranja gre za izkoriščanje posrednih finančnih poti s pomočjo neklasičnih finančnih poti. Takšne poti predstavljajo zavlačevanje s plačili, uporabo večjega števila kreditnih kartic in s tem odlaganje s plačilom, v nekaterih državah tudi zavlačevanje s plačilom davkov. Vendar se v tem načinu financiranja skrivajo pasti, saj lahko pri nepreglednem in neprevidnem poslovanju s kreditnimi karticami podjetnik hitro zaide v finančne težave.

Tabela 2: Prednosti in slabosti lastniškega in dolžniškega financiranja.

Vrsta financiranja	Lastniško financiranje	Dolžniško financiranje
Glavna značilnost	Vlagatelj pridobi lastniški delež v podjetju.	Obveznosti odplačila dolga in pripadajočih obveznosti.
Prednosti	Ni potrebno zastaviti sredstev podjetja. Plačilo je povezano z dobičkom.	Podjetnik ne prepušča lastništva in nadzora.
Slabosti	Podjetnik prepusti del lastništva in nadzora.	Potrebno je redno odplačevanje, ne glede na rezultat podjetja.

Vir: Antončič et al., 2002, str. 304.

3.4 Možni viri financiranja podjetij

Podjetja lahko svojo dejavnost financirajo iz notranjih in zunanjih virov. Obseg pridobivanja sredstev iz zunanjih virov se med državami razlikuje, v večini primerov pa so posojila namenjena širitvi podjetja. V Evropi imajo še vedno največji delež financiranja bančna posojila, ki so za številna podjetja tudi edina oblika zunanjega financiranja. Položaj se bo spremenil šele z naraščanjem konkurence v finančnem sektorju. V posameznih državah članicah imajo poslovne banke, hranilnice in združne banke različno vlogo v financiranju razvoja podjetništva. Analize so pokazale, da je finančna struktura podjetja odvisna predvsem od finančnega sistema države, v kateri posluje podjetje, in manj od značilnosti samega podjetja, med katere sodijo njegova velikost, dejavnost, starost in dobičkonosnost. Razmeroma velike razlike so tudi v deležu lastnega kapitala, ki ga podjetja vlagajo v svoj razvoj; medtem ko so v nekaterih državah (npr. v Avstriji in Nemčiji) lastni kapitalski vložki majhnih podjetij nizki in se podjetja širijo s pomočjo bančnih posojil, je v drugih državah (npr. Belgiji, Franciji in na Portugalskem) financiranje iz lastnih sredstev prevladujoče. Majhna podjetja v večini primerov poslujejo samo z eno banko. Ta jim pogosto odobri posojilo tudi v obdobju poslovnih težav. Večja podjetja poslovanje ponavadi razširijo med več finančnih ustanov (Kraljič, 2003, str. 21). Njihove finančne potrebe presegajo kreditni potencial manjše banke, zato jih pogosto financirajo konzorciji bank.

Raziskava, ki je bila narejena leta 2002 (Glas, str. 7), je Slovenijo pridružila državam, katerih MSP se večinoma financirajo iz lastnih sredstev. Ugotovljeno je bilo, da se kar 78 % v raziskavo zajetih podjetij financira zgolj z notranjimi viri. Večino virov ustanovnega kapitala predstavljajo lastni prihranki. Pokazalo se je, da hitro rastoča podjetja nimajo posebnih privilegijev pri finančnih organizacijah v njihovih zgodnjih fazah rasti, ker so tradicionalne finančne organizacije večinoma nezmožne ugotoviti njihov potencial in zato ne ponujajo specifičnih finančnih instrumentov, obseg tveganega kapitala (formalnih skladov ali »poslovnih angelov«) pa je še skromen.

Pinterič (1999, str. 8) meni, da je vir financiranja v veliki meri določen s tem, koliko sredstev potrebuje podjetnik in kdaj jih potrebuje, ali jih potrebuje pred začetnim obdobjem, v začetnem obdobju ali kasneje ter ali financiranje zahteva dolžniška ali lastniška sredstva (tj. v kakšni obliki jih potrebuje).

3.5 Slovenske izkušnje s financiranjem

Slovenija je v devetdesetih letih preizkušala več oblik vladne finančne pomoči MSP. Zaradi omejenih razpoložljivih virov, pomanjkanja finančnega znanja, neustreznega upravljanja z javnimi skladi in nekaterih političnih zlorab sredstev rezultati niso zadovoljivi in vsestranska shema še ni razvita. Podjetniki so bolj ali manj razočarani nad tovrstno pomočjo in samo nekaj se jih je opomoglo z občutno finančno podporo, če izvzamemo samozaposlitveni program (Glas, 2002, str. 20).

Slovenska MSP se financirajo na podoben način, kot je tradicija v svetu: predvsem se financirajo z lastnimi sredstvi, z manjšo pomočjo prijateljev ali drugih individualnih zunanjih investitorjev. Nove privatne banke so bile prve, ki so ponujale MSP posojila, bivše banke v lasti države so nekoliko kasneje razvile strokovna znanja in so vse bolj vključene v podporo financiranja MSP. Podjetniki se še vedno pritožujejo nad visokimi obrestmi in sorodnimi stroški posojil ter nad birokratskimi postopki. Prav tako si želijo več profesionalnega, poštenega odnosa bančnih uslužbencev in več zaupanja ter manj »papirnate vojske«. Tvegani kapital in poslovni angeli so šele zadnja leta pritegnila nekoliko pozornosti slovenskih MSP (Glas, 2002, str. 20).

Od leta 2004 ima Slovenija možnost črpanja sredstev iz strukturnih skladov EU, prav tako pa mora prilagajati svojo politiko do MSP v skladu z evropsko politiko.

3.6 Institucionalni okvir izvajanja strukturnih skladov v Sloveniji

V Sloveniji obstajajo različne institucije, ki s svojim delom skušajo pomagati med drugim tudi MSP. V preteklosti je bilo stanje te pospeševalne mreže dokaj nepregledno, postopoma se oblikuje enotnejši institucionalni okvir, ki vse bolj pokriva vso Slovenijo in bo v prihodnje združeno ali posamično postal del pospeševalnih dejavnosti. Med te institucije sodijo:

- lokalni podjetniški centri (LPC), s krovno organizacijo Pospeševalnim centrom za malo gospodarstvo (PCMG), po 1. 1. 2006 del agencije JAPTI;
- območne obrtne zbornice (OZS), s krovno organizacijo Obrtno zbornico Slovenije (OZS);
- območne gospodarske zbornice (OGZ), s krovno organizacijo Gospodarsko zbornico Slovenije (GZS);

- območne enote Zavoda za zaposlovanje (OZZ) in Uradi za delo (UD), s krovno organizacijo Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ).

Na lokalni ravni lahko poleg navedenih najdemo še vrsto drugih institucij, npr. poslovni inkubatorji, poslovne cone, tehnološki parki, na nacionalni ravni pa so pomembne institucije, npr.:

- Sklad za razvoj malega gospodarstva, ki se ukvarja predvsem s financiranjem MSP;
- Center Evropa, ki izvaja svetovanje o EU in nudi pomoč pri prijavi na razpise EU;
- Euro Info Center (EIC), ki deluje v okviru JAPTI in nudi splošne informacije o programih, pobudah in razpisih EU, evropskih programih financiranja, namenjenih malim in srednjim podjetjem, pomaga pri vzpostavljanju poslovnih povezav s partnerji iz držav EU in pri vzpostavitvi in realizaciji pobud, programov in projektov EU ter svetuje o carinskih uredbah in postopkih, uporabi evropskih standardov in o postopkih pri udeležbi v programih in projektih EU. Poleg tega spremlja in omogoča dostop do evropskega trga javnih naročil in vodi borzo ponudb in povpraševanja.

Problem, ki se pojavlja, je premajhno poznavanje pospeševalne mreže med podjetniki. Prav tako se dejavnosti različnih institucij pokrivajo med seboj, zato MSP ne vedo, na katero se je najbolje obrniti. Raziskave potrjujejo relativno majhno sodelovanje z navedenimi institucijami, kar je kot primer prikazano tudi v spodnji tabeli, v kateri so dani odgovori podjetnikov na vprašanje: »Ali sodelujete s PCMG?« (Mayr, Turk, 2001, str. 13).

Tabela 3: Sodelovanje podjetnikov s PCMG.

	Število odgovorov	Delež (v %)
Da, dobro	115	8,4
Da, srednje	206	15,0
Da, slabo	58	4,2
Ne sodelujem	998	72,5
Skupaj	1377	100,0

Vir: Mayr, Turk 2001.

Iz tabele je razvidno, da je PCMG uporabilo za pomoč le slabih 27 % podjetnikov, ki so sodelovali v raziskavi. Po drugi strani se pojavi dilema, ali so anketiranci pri odgovoru upoštevali zgolj pomoč PCMG, kot krovne institucije, ali tudi pomoč LPC, kot mreže. Glede na to da je PCMG strateški organ, ki koordinira delo LPC, podjetniki dejansko ne sodelujejo s PCMG, temveč z LPC.

4 ANALIZA IN SINTEZA SEKUNDARNIH VIROV

4.1 Namen analize sekundarnih virov podatkov

Cilja analize sta dva:

- Podati širši okvir razumevanja problematike obravnavanega področja, saj bi samo s primarno raziskavo lahko spregledali določena problemska področja, ki v tej raziskavi ne bi prišla do izraza. Prav tako bomo v tem sklopu podali nekaj konkretnih rešitev, ki bi olajšale proces črpanja sredstev za MSP.
- Cilj te analize je podati konkretne napotke in nasvete podjetnikom, s katerimi bo zaokrožen pogled na tematiko črpanja MSP iz strukturnih skladov EU.

4.2 Črpanja sredstev iz strukturnih skladov za MSP

V tem delu bomo najprej predstavili dejanske možnosti črpanja za MSP po posameznih strukturnih skladih. V nadaljevanju bomo predstavili rezultate nekaterih že izpeljanih razpisov, na podlagi katerih so podjetja že lahko pridobila denar iz EU. Še prej bo predstavljen proces črpanja evropskih sredstev z vidika MSP in problemi, ki se pri tem pojavljajo.

4.2.1 Črpanje iz ESRR

Ukrep 1.1 – SPODBUJANJE RAZVOJA INOVACIJSKEGA OKOLJA. To je ukrep, v okviru katerega bodo prijavitelji lahko razvili tehnološke parke, tehnološke centre ali inkubatorje, jih zgradili, opremili in v njih raziskovali in razvijali nove tehnološke rešitve. Sredstva tega ukrepa so primarno namenjena raziskovalnim organizacijam, ki bodo razvijale svojo dejavnost v okviru omenjenih načinov sodelovanja, na razpisu pa lahko sodelujejo tudi podjetniki. Da bi se podjetniki lahko prijavi na razpis ter tako za lasten razvoj prejeli sredstva, se bodo morali povezati v tehnološke grozde oziroma mreže. V mreže se bodo morale povezati najmanj tri organizacije, ki bodo jasno predstavile svoje sodelovanje najmanj do konca leta 2008. Konkretno: gre za ukrep, v okviru katerega se bo lahko povežalo nekaj podjetnikov, ki so pripravljeni združiti svoje razvojne ideje in jih skupaj razvijati naprej, v ta namen pa bodo v skupni razvojni ustanovi združili lastna sredstva in jih ustrezno dopolnili s sredstvi regionalnega sklada. Razpis za pridobivanje sredstev tega ukrepa ter natančnejši pogoji za kandidiranje so bili objavljeni v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 39–42, z dne 23. 4. 2004, stran 2474 (Kobal, 2004a, str. 84). Racionalnost pritiska k združevanju se kaže v tem, da bodo podjetja, ki se bodo povezovala, zmožnejša delovati na globalnem trgu, kjer je konkurenca vedno močnejša. Poleg tega bodo skupaj lažje razvijali primerjalne prednosti in vlagali v razvoj in inovacije.

Relativna okvirna teža ukrepa je 20 odstotkov razpoložljivih sredstev prednostne naloge. Sredstva se dodeljujejo prek Ministrstva RS za gospodarstvo, Javne agencije RS za regionalni razvoj ter Ministrstva RS za šolstvo in šport.

Ukrep 1.2 – SPODBUJANJE RAZVOJA TURISTIČNIH DESTINACIJ. Ukrep prinaša spodbujanje razvoja turističnih destinacij in je usmerjen v razvoj turističnih objektov ter razvoj in delovanje skupnih struktur trženja turističnih destinacij. V okviru tega ukrepa bo mogoče razvijati turistične destinacije v okviru geografskih območij: Julijske Alpe, Kras, Pohorje–Maribor in Obala, poleg teh pa še turistične zmogljivosti v okviru produktivnih področij zdraviliški turizem, igralniški turizem in poslovni turizem ter v okviru programskih področij podeželski, rekreativni in doživljajski turizem. V okviru tega ukrepa bodo prijavitelji lahko razvijali turistične zmogljivosti, in sicer od nakupa zemljišč do gradnje, opremljanja in obratovanja teh zmogljivosti. Poleg tega bodo upravičenci lahko razvijali tržno usmerjene programe, jih izvajali, razvijali pa bodo lahko tudi rezervacijske sisteme in jih izvajali (Kobal, 2004a, str. 84).

Ukrep torej nudi priložnost podjetnikom za gradnjo in delovanje turističnih zmogljivosti, medtem ko se na drugi del ukrepa direktno ne bodo mogli prijavljati, bodo pa v povezavi z lokalnimi turističnimi organizacijami lahko sodelovali pri trženju svojih zmogljivosti. Razpis za pridobivanje sredstev tega ukrepa ter natančnejši pogoji za kandidiranje so bili objavljeni v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 39–42, z dne 23. 4. 2004, stran 2477 (Kobal, 2004a, str. 84).

Ukrep ima na razpolago 20 odstotkov razpoložljivih sredstev v okviru prednostne naloge. Sredstva se dodeljujejo prek Ministrstva RS za gospodarstvo.

Ukrep 1.3. – IZBOLJŠANJE PODPORNEGA OKOLJA ZA PODJETNIŠTVO. Ukrep je usmerjen v Podjetniški center za malo gospodarstvo in Javni sklad za razvoj malega gospodarstva, ki bosta po ustaljenih postopkih podpirala delovanje malih in srednjih podjetij. Z ukrepom naj bi dosegli učinkovito podporno okolje, ki bo aktiviralo vse vire, in s tem spodbujali zagon, izboljšali stopnjo preživetja novih podjetij v prvih kritičnih letih (tri leta) in spodbujali uspešno rast podjetij, konkurenčnost in produktivnost. Podjetniki bodo lahko preko Podjetniškega centra za malo gospodarstvo naročili svetovalne storitve v okviru vavčerskega sistema po znižanih cenah, medtem ko bo Javni sklad za razvoj malega gospodarstva podeljeval ugodnejše kredite in jamstva za materialne in nematerialne naložbe podjetnikov. Podjetniki se bodo torej lahko vključili v vavčerski sistem in zaprosili za kreditiranje svojih naložb ali za garancije za najem kreditov pri komercialnih bankah (Kobal, 2004a, str. 84, 85). Prav kombinacija finančne in svetovalne podpore bi lahko dala boljše poslovne rezultate v kritični fazi nastanka in razvoja MSP.

Relativna okvirna teža ukrepa je 15 odstotkov razpoložljivih sredstev v okviru prednostne naloge. Sredstva se dodeljuje preko Pospeševalnega centra za malo gospodarstvo in Javnega sklada RS za razvoj malega gospodarstva.

Ukrep 1.4 – GOSPODARSKA INFRASTRUKTURA IN JAVNE STORITVE. V okviru tega ukrepa bodo občine, javna podjetja in različni državni organi gradili javno infrastrukturo in zagotavljali javne storitve. Občine bodo komunalno opremljale zemljišča v poslovnih conah in izvajale druge projekte, ki bodo povezani z ukrepi razvoja inovacijskega okolja, razvoja turizma in s promocijo podjetništva. Državni organi bodo izvajali projekte, ki so predvideni v državnih izvedbenih programih na področju prometa, informacijske družbe, kulture ter šolstva, znanosti in športa. Podjetniki bodo torej lahko do teh sredstev prišli posredno, in sicer tako, da bodo svoje poslovanje preselili v katero od poslovnih con, ki bodo urejene v naslednjih letih. Za podjetnike je torej pomembno, da v svojih okoljih sodelujejo v pripravi projektov poslovnih con, da bodo te ustrezale njihovim potrebam in da bodo konkurenčne tudi glede na cene komunalno opremljenih zemljišč (Kobal, 2004a, str. 85). Na podlagi tega ukrepa naj bi podjetniki pridobili ustrezno poslovno infrastrukturo, ki jim bo koristila pri izvajanju njihovih poslovnih aktivnosti.

Ukrep ima za prednostne naloge na razpolago okvirno 45 odstotkov sredstev EU, ki se dodeljujejo prek Ministrstva za gospodarstvo, Ministrstva za kulturo, Ministrstva RS za promet, Ministrstva RS za šolstvo in šport ter Ministrstva RS za informacijsko družbo (ki ga v novi vladni zasnovi ni več).

4.2.2 Črpanje iz ESS

ESS je namenjen zmanjševanju nezaposlenosti, enakim možnostim na trgu dela, razvoju in izboljšanju izobraževanja, razvoju dobro izobraženih, prožni delovni sili, razvoju prilagodljivih organizacij in v podjetništvu. V Sloveniji bodo sredstva socialnega sklada konkretno usmerjena v razvoj in promocijo aktivne politike zaposlovanja, v spodbujanje socialne vključenosti, vseživljenjsko izobraževanje in spodbujanje podjetništva ter prilagodljivosti. Za podjetnike bo v okviru tega sklada zanimiv le razpis Zavoda za zaposlovanje za sofinanciranje usposabljanja in izobraževanja zaposlenih. Razpis je namenjen razvoju človeškega kapitala z izobraževanjem in usposabljanjem ter dvigom izobrazbene in kvalifikacijske ravni zaposlenih. Sofinanciranja usposabljanja in izobraževanja bodo deležni zaposleni v podjetjih proizvodnje tekstilij; tekstilnih, krznenih izdelkov, proizvodnje usnja in usnjenih izdelkov, obdelave in predelave lesa, proizvodnje kovin in kovinskih izdelkov, proizvodnje strojev in naprav in proizvodnje pohištva ter druge predelovalne dejavnosti. Namen te izbire panog je njihovo prestrukturiranje oziroma razvoj dejavnosti z večjo dodano vrednostjo. Poleg njih pa bodo sofinanciranja usposabljanja in izobraževanja deležni tudi zaposleni v perspektivnih podjetjih. Razpis za pridobivanje sredstev tega ukrepa z natančnejšimi pogoji za kandidiranje je bil objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 39–42, z dne 23. 4. 2004, stran 2489 (Kobal, 2004a, str. 85).

Drugi ukrepi socialnega sklada so usmerjeni v nosilce izobraževanja in organizacije, ki razvijajo izobraževanje in druge že poznane ukrepe, ki jih izvajata Zavod za zaposlovanje

in Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (torej ukrepi, ki so usmerjeni v nezaposlene in njihovo samozaposlovanje) (Kobal, 2004a, str. 85).

Kar tretjina vseh sredstev strukturnih skladov v Sloveniji je namenjenih vlaganju v ljudi.

4.2.3 Črpanje iz drugih mehanizmov

Interreg III in Equal

Podjetniki bodo v pobudi skupnosti Interreg III sodelovali posredno, saj so prijavitelji teh projektov neprofitne organizacije javnega značaja. To pa še ne pomeni, da podjetniki v teh projektih ne morejo sodelovati. Za črpanje teh sredstev bodo našli svoje poslovne povezave (za trženje, dobavo blaga in storitev, raziskave trgov, iskanje kadrov, izobraževanje zaposlenih in podobne aktivnosti) na tujih trgih – italijanskem, avstrijskem, hrvaškem ali madžarskem – in projekte prijavili pri obrtni ali gospodarski zbornici. Zbornica bo v tem primeru nosilec projekta, projekt bo vodila in izvajala dogovorjene aktivnosti za podjetnike, ki se bodo združili vanj. Konkreten primer projekta, ki bi ga lahko podjetniki prijavili, je skupna udeležba več podjetnikov na sejmih v omenjenih državah. Podjetniki bodo lahko poleg udeležbe na sejmu pripravili tržne aktivnosti, jih izvajali in pozneje organizirali dvostranska srečanja s poslovnimi partnerji (Kobal, 2004a, str. 85).

Drugi viri – programi skupnosti

Podjetja se v programe, kot je npr. LIFE – ob povezovanju med seboj in s podobnimi organizacijami v tujini –, lahko vključujejo s pripravo inovativnih projektov, s katerimi ob povezovanju razvijejo nove poslovne postopke oziroma storitve in nato z razvijanjem tudi nadaljujejo.

Podjetnikom ostaja možnost financiranja s pomočjo javnih naročil po vsej Evropi. Težava, ki se ob tem pojavlja, je velika konkurenca, zaradi česar je potrebno dobro pretehtati, kakšne konkurenčne prednosti lahko ponudimo.

4.3 Postopek priprave na prijavo projekta in problemi pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov

Zapletenost evropskih skladov je v tem, da njihov denar ni zagotovljen. Obseg sredstev strukturnih skladov, na katere lahko računamo, je le indikativen. To je možnost za pridobitev dodatnih razvojnih sredstev v proračun RS, ki jih lahko med drugimi črpajo tudi MSP. Za učinkovito izpeljavo procesa dodeljevanja sredstev mora imeti Slovenija pripravljen administrativni sistem in projekte, ki zadoščajo vsem zahtevam EU. Tu se zastavljata dve vprašanji. Prvo vprašanje se nanaša na razpoložljivost projektov, investicij in investorjev v Sloveniji za čim hitrejšo in uspešno črpanje razpoložljivih sredstev v

skladu s pogoji EU. Drugo je vprašanje organizacije, administrativne usposobljenosti in usklajenosti procesov priprave, odobrevanja in izvajanja projektov z evropsko in nacionalno zakonodajo (Mešl, 2004, str. 9).

4.3.1 Priprava projekta

Na kaj moramo paziti pri načrtovanju projekta? Vsako podjetje, ki ima preko javnega razpisa možnost pridobiti sredstva za sofinanciranje projekta, se mora zavedati, da pravila za dodeljevanje sredstev izhajajo iz pravil Evropske komisije in da morajo biti usklajena z nacionalno zakonodajo in postopki, ki so uveljavljeni v Sloveniji za dodelitev razvojnih spodbud.² Ne glede na vrsto projekta in način njegovega financiranja, ali je ta projekt sofinanciran iz sredstev strukturnih skladov ali ne, naj bi bil pripravljen po ključnih fazah razvoja projekta. Projekte strukturnih skladov običajno izvajajo organizacije, ki se ukvarjajo tudi z drugimi aktivnostmi, in očitno je, da je treba tudi v »majhen projekt« vložiti precej dodatnega časa in sredstev, ki predstavljajo stroške, ki jih projektni vodje pogosto podcenjujejo. Veščine v okviru organiziranja sodelovanja med partnerji, razvijanja projektov, poročanja in vodenja projektov se zgolj iz priročnikov ne da pridobiti. Za pridobivanje potrebnih znanj in sposobnosti se je treba učiti na neposrednih izkušnjah. Prijavitelji s projekti, ki so že vnaprej dobro pripravljeni in imajo izkušnje, imajo za uspešno izvajanje projekta v okviru strukturnih skladov večje možnosti kot nepripravljene, čeprav morda zelo obetavne ideje (Aljančič, 2004, str. 5).

Pri pripravi projekta morajo biti predlagatelji pozorni predvsem na regionalno komponento, torej morajo načrtovane naložbe v gospodarstvu poleg notranjih finančnih učinkov projektov prinašati tudi ugotovljive učinke na razvoj regije, kar bodo morali znati ustrezno izračunati in kakovostno predstaviti. Poleg ekonomskih učinkov projektov bodo spremljali tudi učinke na horizontalne razvojne vsebine – trajnostni razvoj, enake možnosti na trgu dela, konkurenčnost, socialni in kulturni razvoj ter druge (Kobal, 2004, str. 12). To je seveda smiselno, saj skuša EU s svojimi sredstvi vplivati na razvojno izenačevanje območij v EU, ne pa na same dobičke posameznih podjetij.

² Sheme državnih pomoči, na katere se sklicuje posamezni ukrep v Programskem dopolnilu, so na voljo na internetni strani Ministrstva za finance: <http://www.sigov.si/mf/ivse>

4.3.2 Podrobnejši podatki o projektu

V vsakem projektu naj bi bili zajeti naslednji podatki (Gorjan, 2003, str. 73):

1. Kratek opis projekta. Prijavitelj mora pojasniti, zakaj se je odločil za projekt oz. kaj ga je vodilo pri pripravi in na podlagi katerih analiz se je odločil za projekt. Nadalje je pomembno poudariti, kaj želi z njim doseči, na kakšen način, s kakšnimi sredstvi ter kakšni so pričakovani rezultati. Navadno je potrebno predložiti povzetek projekta. Zavedati se je treba, da je povzetek kritični del vloge, saj lahko z njim prepričamo ocenjevalce, da si projekt zasluži podporo. Priporočljivo je tudi, da v opisu projekta večkrat ponovimo ključne besede, ki jih zasledimo v razpisu, navodilih za prijavitelje in v delovnih programih, če ti obstajajo. Zelo pomembno je upoštevati navodila glede dolžine povzetka. Omejitve dolžine so včasih v pomoč tudi samemu prijavitelju, saj s tem ustvari jasnejšo podobo o bistvenih elementih projekta. Navodila glede obsega je treba upoštevati tudi pri sami vlogi, ki naj bo napisana jasno in jedrnato ter v tekočem jeziku, s potrebnimi poudarki, a brez nepotrebnega ponavljanja. Prav zaradi tega racionalna podjetja pogosto uporabljajo pomoč posameznikov, ki dobro poznajo zanke pisanja za »bruseljsko birokracijo«.

2. Pričakovani rezultati projekta in njihovo širjenje. Cilje projekta je treba skrbno načrtovati in če je le mogoče naj bodo le-ti merljivi. Vse pogosteje je treba opredeliti tudi način širjenja rezultatov projekta na druge uporabnike po logiki »dobrih praks« in predstaviti načrt promocije projekta. Z vidika ocenjevalcev je to namreč pomembno pri zagotavljanju dolgoročnosti učinkov projekta in širjenju t. i. dobrih praks med ostalimi sodelujočimi. Pogosta oblika širjenja rezultatov so zaključne konference ali delavnice, objava publikacij ter oblikovanje spletnih strani. Posebej zaželeno komponenta je širjenje pozitivnih izkušenj v mednarodnih krogih, kar zagotavlja evropsko razsežnost.

3. Časovni načrt izvajanja projekta. Časovni načrt izvajanja posameznih aktivnosti je potrebno prikazati po mesecih, običajno v grafični obliki. Nekateri programi natančno opredeljujejo datume začetka in konca izvajanja projekta, ki jih je v časovnem načrtu potrebno dosledno upoštevati. Velja opozoriti, da se projekt ne prične z datumom njegove prijave, temveč nekaj mesecev kasneje, kar je odvisno od dolžine administrativnih postopkov in priprave pogodbe. Upoštevati je potrebno, da tudi v primeru, če se je projekt začel pred odobritvijo sredstev, stroškov, ki so nastali pri izvajanju teh aktivnosti, ni mogoče šteti med upravičene stroške projekta in jih komisija ne bo povrnila. Vsekakor je potrebno na te projekte gledati kot na logično razvojno pot podjetij, dobro načrtovano, s čimer lahko v pravem trenutku vstopimo v proces pridobivanja sredstev.

4. Višina finančne podpore. Potrebno je navesti natančen znesek finančne podpore, za katero prosimo. Tu je potrebna posebna pozornost, saj so zahtevki, ki niso skladni s pravili programa, praviloma zavrnjeni. Če je npr. maksimalna višina subvencije 50 % celotnega

projekta, zaprosite pa za 60 %, je projekt lahko zavrnen. Navadno so v programu navedene tudi povprečne vrednosti projektov, ki so sicer res zgolj informativne narave, a jih je pri pripravi vloge vsekakor priporočljivo upoštevati. Druga skrajnost se zdi spodnja omejitev vrednosti projektov. Tako lahko razpisovalec sredstev npr. predpiše, da mora biti minimalni proračun projekta 50.000 EUR, medtem ko prijavitelj zaprosi za 40.000 EUR. Tudi v tem primeru je projekt lahko zavrnen.

5. Finančna konstrukcija projekta. Prijavi je navadno potrebno priložiti tudi tabelo, v kateri so natančno opredeljeni predvideni stroški projekta po posameznih stroškovnih kategorijah (npr. stroški dela, potovanj, dnevnic, stroški materiala ipd.). Prav tako je potrebno navesti finančne vire projekta ter predvidene prihodke. Proračuna ni priporočljivo napihovati, zato naj bodo predvideni stroški čim bolj realni. Prej ali slej bo namreč potrebno predložiti vse račune in ostala dokazila, ki upravičujejo prikazane stroške. Če je obračun stroškov nižji od predvidenega, lahko Evropska komisija zniža obseg finančne pomoči. Nasprotno pa komisija finančne pomoči ne bo zvišala, če obračunani stroški presegajo predvidene.

4.3.3 Roki za prijavo

Roke je potrebno dosledno upoštevati. Prijav, ki prispejo po objavljenem roku, Evropska komisija ne upošteva. V praksi je doslej sicer veljalo, da je potrebno prijavo poslati do roka, kot dokaz pa je veljal poštni žig na priporočeni pošiljki. V zadnjem času se uveljavlja pravilo, da mora pošiljka prispeti do roka. Prevečkrat se je namreč dogajalo, da se je pošiljka na poti izgubila, kar je povzročalo številne nesporazume in seveda pritožbe prijaviteljev. Sicer je poleg priporočene pošiljke prijavo mogoče oddati osebno ali uporabiti sistem hitre pošte, v nekaterih primerih pa je že mogoče vlogo posredovati tudi po elektronski pošti (Jerina, 2003, str. 5).

4.4 Prijava projekta

Podjetja naj bi pri načrtovanju projekta izhajala iz lastnih potreb in ciljev. Tako naj bi bil projekt zastavljen tako, da bi ga bili pripravljene in sposobni izvesti tudi brez pomoči sredstev iz strukturnih skladov, kar pomeni, da mora biti donosno tudi po podjetniški kalkulaciji.

Pred začetkom prijave je potrebno podrobno proučiti naslednje ključne dokumente (Gorjan, 2004, str. 73):

- besedilo razpisa, ki je objavljeno v Uradnem listu Evropske unije (Official Journal of the European Union);
- priročnik za podeljevanje donacij Evropske komisije;
- navodila za prijavitelje;

- prijavne obrazce;
- seznam dokumentacije, ki jo je potrebno poslati Evropski komisiji;
- letni oz. večletni delovni program, ki opredeljuje prioritete programa;
- navodila za ocenjevalce;
- prav tako si je smiselno ogledati objavljene povzetke projektov, ki so bili v preteklosti odobreni, saj nam ti lahko nudijo marsikakšen koristen namig.

Upoštevati je potrebno, da administrativni postopki pri posameznih programih še niso popolnoma poenoteni, zato ima vsak program tudi svoje posebnosti in pravila. Prijava mora biti običajno posredovana v pisni obliki in tiskana, navadno je potrebno predložiti en original in nekaj kopij. Original mora biti podpisan tako na sami prijavi kot tudi na specifikaciji stroškov. Prijava je običajno sestavljena iz prijavnih obrazcev, finančnih tabel, ki natančno specificirajo stroške, ter drugih morebitnih prilog (npr. izjava prijavitelja in partnerjev, da niso v stečajnem postopku; bilanca stanja in izkaz uspeha za vsakega partnerja; življenjepisi ključnih oseb; poslovni načrt idr.) (Gorjan, 2004, str. 73).

4.4.1 Pogoji za sodelovanje in kriteriji

Pred prijavo je potrebno natančno preveriti, ali izpolnjujemo pogoje za sodelovanje. Tako je razpis lahko namenjen samo določenim vrstam organizacij, podjetja ali fizične osebe pa morda ne sodijo med upravičence. Prav tako je v razpisu navedeno, katere države lahko sodelujejo in koliko partnerjev mora sestavljati t. i. projektni konzorcij.

Pri izbiri projektov velja omeniti nekaj splošnih kriterijev, ki jih upošteva Evropska komisija pri izbiri prijav, kot so:

- skladnost projekta z razpisano vsebino, jasna opredelitev obsega finančnih virov in delež sofinanciranja Evropske komisije;
- predvideni rezultati projekta morajo biti v skladu s cilji programa;
- komisija preverja tudi finančno sposobnost prijaviteljev; ti morajo razpolagati s stabilnimi viri financiranja, ki zagotavljajo pozitivno poslovanje v času trajanja projekta;
- precejšnja pozornost je namenjena tudi tehnični sposobnosti prijavitelja, da projekt uspešno zaključi;
- pomembno vlogo igrajo tudi strokovne kvalifikacije prijavitelja oz. koordinatorja projekta (Gorjan, 2004, str. 73).

4.4.2 Ustvarjanje mednarodnih omrežij

Evropska komisija vse bolj poudarja pomen partnerstev oziroma mednarodnih omrežij, saj se s tem poudarja logika enotnega trga, pri nekaterih programih pa je to že kar pogoj za dodelitev finančne pomoči. Projekti, ki obsegajo več partnerjev iz različnih držav, imajo

tako praviloma več možnosti za uspeh. Nekateri programi tudi predpisujejo najmanjše število partnerjev in držav, ki naj sodelujejo pri projektu. Priporočljivo je izbrati partnerje, s katerimi so podjetja ali drugi že sodelovali in jim lahko zaupajo (Gorjan, 2004, str. 73).

Evropska unija daje poudarek na ustvarjanju mednarodnih omrežij predvsem zato, ker želi:

- spodbuditi sodelovanje med partnerji;
- doseči multiplikativne učinke vloženih sredstev; za take učinke so predvsem potrebni večji projekti, zato spodbuja sodelovanje, ki pripelje do velikih in zaokroženih projektov s sodelovanjem večjega števila organizacij;
- z ustvarjanjem mednarodnega omrežja okrepiti evropsko gospodarstvo in njegove konkurenčne prednosti v svetu.

Na drugi strani se mora prijavitelj zavedati, da so taki projekti organizacijsko zelo zahtevni in potrebujejo daljša obdobja, da se nek projekt dejansko prijavi in izvede. Tu se lahko pojavi nevarnost, da zaradi neustreznega organizacijskega pristopa podjetja ne bodo pravočasno oddala projektov.

4.4.3 Projektno vodenje

Da bi bila določena poslovna priložnost izkoriščena v celoti, mora podjetnik ustvariti enkratno kombinacijo virov, da bi izkoristili konkurenčne priložnosti. Klasične organizacijske strukture ni več. Organizacije ni moč obvladovati s klasično organizacijsko strukturo, da bi zadostili temeljnemu poslanstvu, ustvarjati koristi. Ne zadošča več vzpostaviti organizacijske strukture, kot so svetovale klasične organizacijske vede, da bi obvladovali neko organizacijo in podprli njeno ekonomiko in konkurenčnost, ampak je vsaj enako važno dobiti vpogled v procese in vpliv na procese, ki jih struktura pravzaprav samo podpira ali ovira. Zato ne gre več samo za projektiranje organiziranosti, ampak za projektno vodenje, ki prehaja že v pravo strategijo projektne urejanja dela, kjer je v njem tako malo povsem ponovljivega. Hkrati zahteva tako vodenje znanje s področja strateškega načrtovanja projektov, izdelavo tehnologije projekta, načrtovanje, pripravo zagona projekta, ekonomiko projekta, vodenje, timsko delo. Ker podjetnik teži k minimiziranju poslovnega tveganja, je tveganje odgovorno enakomerno porazdeljeno na vse udeležence, ki v priložnosti pričakujejo vložku primeren dobiček. Ključnega pomena je, da projektno vodenje v podjetniškem procesu pomeni možnost kombinacije virov za izkoriščanje poslovne priložnosti, kar v podjetniškem procesu predstavlja konkurenčno prednost (Kralj, 2002, str. 56, 61).

4.5 Izbira projektov

4.5.1 Merila za izbiro projektov

Pri izbiri projektov za podeljevanje nepovratnih sredstev EU velja omeniti nekaj splošnih meril, ki jih upošteva Evropska komisija. Med drugim so to:

- skladnost projekta z razpisano vsebino, jasna opredelitev obsega potrebnih finančnih virov in delež sofinanciranja Evropske komisije;
- predvideni rezultati projekta, ki morajo biti v skladu s cilji programa;
- isti projekt ne sme biti financiran dvakrat;
- projekt, s katerim kandidiramo na razpis za finančno podporo, naj ne bi bil primeren za kandidiranje na tržnih razpisih;
- projekt se – razen izjemoma – ne sme začeti, dokler organizacija prijaviteljica ne prejme obvestila Evropske komisije oziroma pred podpisom pogodbe;
- retroaktivnih donacij za že končane projekte ni mogoče dobiti;
- zavrjeni so vsi tisti projektni predlogi, ki dajejo neposredne ali posredne negativne signale o politikah Evropske unije (Petrovčič, 2004, str. 14).

4.5.2 Povezovanje z drugimi podjetji

Evropska komisija vse bolj poudarja partnerstvo in mednarodna omrežja, zato lahko sklepamo, da so tudi naši organi podeljevanja sredstev iz strukturnih skladov bolj naklonjeni večjim projektom; torej projektom, v katerih je združenih več podjetij v oblikah, kot so grozdi, razni konzorciji, mreže podjetij.

Izredno pomembna je komplementarnost partnerjev, saj naj bi vsak od partnerjev prispeval določeno znanje in vire, ki so nujno potrebni za izvedbo projekta. Priporočljivo je delati s partnerji, ki jih že poznate, saj tako sodelovanje temelji na medsebojnem zaupanju. Vendar je velikokrat pri ustvarjanju konzorcija potrebno poiskati partnerja, s katerim še niste sodelovali. Te partnerje lahko najdemo prek nacionalnih kontaktnih oseb ali podatkovnih baz.

4.6 Ocena pripravljenosti Slovenije in MSP

Slovenija je bila v obdobju 2004–2006 in tudi pred tem obdobjem soočena z različnimi izzivi in problemi, in sicer od tega, kako naj organizira svoj administrativni aparat, da bo učinkovit pri črpanju evropskih sredstev, do tega, kako pritegniti zadostno število kakovostnih in sprejemljivih projektov.

4.6.1 Izzivi izvajanja strukturne politike v Sloveniji

Slovenija se mora tako kot ostale pristopne članice spoprijeti z naslednjimi izzivi (Third Report on Economic and Social Cohesion: A New Partnership for Cohesion, 2003, str. 14):

- Identificirati strukturne pomanjkljivosti v regiji, ki imajo najbolj uničujoče učinke na konkurenčnost in razvojni potencial, ter postaviti njihovo reševanje na prvo mesto.
- Oblikovati dolgoročno strategijo razvoja za regijo v povezavi z njenimi primerjalnimi prednostmi in slabostmi. Potrebno se je zavedati, da ne moremo vseh potreb razrešiti istočasno, zato damo prednost tistim investicijam, ki prinašajo dolgoročni napredek.
- Pri investicijskih odločitvah upoštevati okoljevarstvene zahteve, da bi razvoj ostal konstanten.
- Izogniti se pretirani koncentraciji investicij v že obstoječe razvojne centre. Te investicije kratkoročno prinesejo povečanje ekonomske aktivnosti, dolgoročno pa lahko porušijo uravnotežen razvoj regije.
- Okrepiti administrativne zmogljivosti za načrtovanje, vpeljevanje ter upravljanje razvojnih programov na regionalnem nivoju.

4.6.2 Absorpcijski problemi

V povezavi z evropskimi strukturnimi skladi lahko absorpcijske probleme povzamemo v treh specifičnih definicijah absorpcijske kapacitete (Horvat, 2003, str. 109):

1. **Makroekonomska absorpcijska sposobnost.** Lahko jo definiramo in izmerimo v povezavi s stopnjo BDP določene države, ki je lociran na strukturne sklade. Pri tem moramo upoštevati končne izide pogajanj, ki so se izvajala v treh t. i. »finančnih pogajanjih«³ decembra 2002 v Kopenhagnu. Tam so spoznali, da sta dve predhodni programski obdobji pokazali, da so se države članice soočale z omejeno sposobnostjo absorbiranja strukturnih skladov. Zato so na evropskem sestanku v Berlinu zgornjo mejo postavili na 4 % BDP posamezne države članice.

2. **Administrativna absorpcijska sposobnost.** Lahko jo definiramo kot sposobnost in zmožnost centralnih, regionalnih in lokalnih avtoritet, da pripravijo sprejemljive načrte, programe in projekte, hkrati pa se moramo odločiti za programe in projekte, se dogovoriti za koordinacijo med glavnimi partnerji, se spopasti z velikim obsegom administrativnega in poročevalskega dela, ki ga zahteva komisija, in primerno financirati ter nadzorovati izvrševanje le-tega ter preprečiti goljufije, kolikor je le mogoče.

³ T. i. finančna pogajanja zadevajo: 1. kmetijstvo (običajno agrokulturno politiko), 2. strukturno politiko (strukturne in kohezijske sklade), 3. finančne obveznosti posamezne države do evropske blagajne.

3. Finančna absorpcijska sposobnost. Pomeni sposobnost sofinanciranja evropsko podprtih programov in projektov, načrtovati in garantirati te nacionalne prispevke v večletnih proračunih in pobrati te prispevke od raznih partnerjev (javnih in privatnih), zainteresiranih za določene programe in projekte.

V nadaljevanju se bomo omejili na obravnavanje administrativne absorpcijske sposobnosti za upravljanje strukturnih skladov v Sloveniji.

Decembra 2002 je bila ustanovljena Služba Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj (od tukaj naprej SVRP). SVRP je zadolžena za pripravo EPD in je organ upravljanja za strukturne in kohezijske sklade v Sloveniji. Plačilni organ bo Nacionalni sklad Ministrstva za finance. Z ustanovitvijo Ministrstva brez listnice, imenovanega SVRP, je slovenska vlada dala velik politični pomen procesu medministrskega koordiniranja in prispevala k centralizaciji institucionalnih dogovorov v okviru priprav na Evropsko strukturno politiko v Sloveniji. Novo oblikovan organ upravljanja bo potreboval nekaj časa, da prevzame svojo vlogo koordinacijskega in upravljalnega organa, tako v slovenski vladi kot tudi v Evropski komisiji. SVRP je rezultat združitve dveh institucij; Službe vlade za Evropske zadeve in Javne agencije za regionalni razvoj (Evropska komisija je izrazila pomisleke glede nove službe, glede na to da je bila ustanovljena šele eno leto pred pridružitvijo). Slovenska oblast verjame, da bo ta združitev pripomogla k povečanju administrativne kapacitete upravljalnega organa (Horvat, 2003, str. 146).

V okviru ustanavljanja SVRP januarja 2003 je bila večina osebja oddelka za programiranje Javne agencije za regionalni razvoj prestavljena z Ministrstva za gospodarstvo na SVRP, da bi zagotovili kontinuiteto osebja. Ker je oddelek, zadolžen za razvoj sistema načrtovanja in ocenjevanja Državnega razvojnega programa in EPD, ostal pri Javni agenciji za regionalni razvoj, so močne vezi med Javno agencijo za regionalni razvoj in SVRP odločilne za bodoče uveljavljanje strukturnih aktivnosti v Sloveniji (Horvat, 2003, str. 147). Pomanjkanje ustreznih kadrov glavnih institucij, ki upravljajo in uvajajo strukturne sklade v Sloveniji, je največji problem administrativne sposobnosti, ta problem pa se je pokazal v raziskavi, ki je vključevala primerjavo z drugimi državami pristopnicami (Horvat, 2003, str. 148).

Nekatere raziskave (Kenda, 2002) kažejo na to, da lahko predvsem majhna absorpcijska sposobnost postane vzrok za to, da bodo države kandidatke v začetnem obdobju neto plačnice v proračun EU. Predvidoma naj bi države kandidatke v prvih dveh letih po vključitvi uspele porabiti do 75 % namenjene pomoči. Ob takšnem scenariju bi vsaj prvo leto po vključitvi izrabile manj sredstev, kot bi znašala njihova celotna vplačila v proračun EU. V naslednjih letih naj bi se stanje nekoliko izboljšalo. (Zupan, 2003, str. 14).

4.6.3 Možni problemi pri izvajanju in uvajanju strukturne politike s strani države

Problemi, ki jih izpostavlja Evropska komisija, so naslednji (A Study of the Efficiency of the Implementation Methods for Structural Funds, 2003, str. 14, 15):

1. Dolg proces odobritve za programske dokumente.
2. Medtem ko je univerzalen sporazum o potrebah nadzora kot pomembni dimenziji odgovornosti, je malo dokazov, da so rezultati nadzora posredovani nazaj v upravljalni proces.
3. Finančni tokovi so zelo dolgi in zapleteni. Pogosto to ni rezultat samih pravil, ampak je bolj rezultat nacionalnih in regionalnih interpretacij teh pravil.
4. Finančni kontrolni mehanizmi so konkretizirani kot ekstremno nasprotujoči tveganju in niso grajeni tako, da bi vključevali tveganje upravljanja.
5. Obstajajo dokazi o sistemih dvojnega računovodstva v nekaterih regijah.
6. Uporaba N+2 pravila, v načinu izločanja, deluje proti inovacijam in kakovosti. Potrebna je prilagodljivost. Primeri vključujejo mednarodne in medregionalne projekte, ki vključujejo partnerje iz različnih držav oz. regij, ki zahtevajo pomembno koordinacijo, prilagoditev različnim političnim, zakonskim in administrativnim konceptom.
7. Proporcionalnost je problem pri programih na projektnem nivoju: pravila vključevanja so enaka tako za velike kot za majhne programe in projekte.

Problemi dolgih finančnih tokov se že kažejo tudi v Sloveniji. Do marca 2005 je npr. na finančno ministrstvo prispelo 20 zahtevkov za sredstva iz strukturnih skladov. Do zastojev prihaja, kot trdijo na ministrstvu, zato, ker so že njihovi izračuni pogosto nepravilni. Nepravilno so prikazani stroški, viri financiranja, podporna dokumentacija je nepopolna ali neustrezna. Problema popolnosti oziroma nepopolnosti zahtevkov bi se moral zlasti zavedati organ upravljanja. Velik del težav na poti od nastanka, odobritve do končne potrditve zahtevka nastaja menda že zato, ker sam informacijski sistem za spremljanje teh projektov, znan kot projekt ISARR, za katerega je bila odgovorna državna agencija za regionalni razvoj, še ne deluje, kot bi moral (Čeh, 2005b, str. 17).

4.6.4 Najpogostejše napake v prijavih podjetij

Napake, ki se pojavljajo pri prijavih projektov, lahko razdelimo v tri sklope (Pahor, 2004, str. 11):

1. Nekakovostno prijavljeni projekti: tu gre predvsem za nerazumevanje osnov pridobivanja denarja iz strukturnih skladov. Zato je nujno, da si udeleženci v projektu odgovorijo na vprašanje: »Ali greste v projekt tudi brez tega denarja?« Po izkušnjah so podjetja, ki verjamejo v projekt in se ga lotijo tudi brez sredstev iz strukturnih skladov, zrela za razpis. Tista, ki k razpisu pristopajo le zaradi denarja, so obsojena na neuspeh.

Projekti morajo imeti jasne in merljive cilje, časovni načrt ter finančne vire za njihovo uresničitev, kar lahko zagotovijo le resni projekti. Strokovnjaki odsvetujejo čakanje na razpis, da bi prijavi projekt. Če je projekt pravi, naj ga delajo zaradi projekta samega, ne pa zaradi evropskega denarja.

2. Pomanjkljiva obvezna dokumentacija: pri pripravi projektov se pogosto določene zadeve spregledajo. Pri dokumentaciji praksa na razpisu za turizem npr. kaže, da sta lahko kritična zlasti dva dokumenta, ki ne smeta biti pomanjkljiva:

- Veljavno gradbeno dovoljenje: ta dokument kaže na resnost projekta. Rok za pridobitev tega dokumenta se lahko zelo razlikuje. Včasih ga podjetje pridobi sorazmerno hitro, drugje mora čakati mesece. Pri tem velja še opozoriti, da investicija potrebuje gradbeno dovoljenje, ne sme pa se pred oddajo prijave začeti izvajati. Če so gradbeni stroji že začeli delati, prijava ne more uspeti. Tudi zato so nekateri projekti izpadli iz kroga potencialnih prijaviteljev.
- Investicijski program: pogosto so investicijski programi pomanjkljivi ter vsebinsko neuskklajeni, kar je še ena od pojavnih oblik pretirane usmerjenosti v prijavo na škodo kakovosti projekta. Treba se je zavedati, da je investicijski program ključni dokument za pripravo kakovostnega projekta.

3. Obvladovanje projektnega vodenja: vodenje je pogost problem že v posameznih podjetjih, kaj šele v projektu, v katerem sodeluje več partnerjev, in ki mora biti sistematično voden za doseg zastavljenih ciljev. Oseba, ki vodi projekt, mora vzbujati zaupanje pri vseh partnerjih. V takih projektih je ključnega pomena premagovanje osebnih interesov v korist iskanja podobnih interesov in partnerskega sodelovanja.

Obvladovanje projektnega vodenja je tako pomembno, ker je glavno vodilo vseh evropskih razpisov, spodbuja združevanje več manjših partnerjev, krepi sodelovanje. Zato raje podpirajo velike in celostne projekte večjega števila organizacij, saj bi projekti spodbudili razvoj podjetniških idej. Vendar zaradi številčnosti partnerjev pogosto nastanejo težave pri organizaciji. Osredotočenje na izpolnjevanje obrazcev in iskanje obrazcev do roka oddaje prijav pogosto zasenčita organizacijo in izvajanje projektov.

4.7 Prejeta sredstva in projekti, ki se financirajo iz strukturnih skladov

Slovenija do sedaj pri črpanju sredstev iz evropskih strukturnih skladov ni bila uspešna. Leta 2004 je iz tega naslova prejela le 142 milijonov tolarjev, kar je komaj odstotek sredstev, ki jih ima sicer na voljo do leta 2006. Na posebnem računu Banke Slovenije je 14 milijard tolarjev, ki jih mora Slovenija porabiti do konca leta 2006, sicer se bo denar vrnil v Bruselj. Na junijski seji nadzornega odbora za Enotni programski dokument Republike Slovenije za programsko obdobje 2004–2006 so ugotovili, da možnost uresničitve določenih (dragih) projektov ni najboljša, zato je predlagal spremembe ukrepov znotraj nekaterih prednostnih nalog. Tako so na področju turizma znižali vrednost najnižjega

možnega zahtevka od 200 milijonov tolarjev na 40 milijonov tolarjev. S tem želijo povečati število tistih, ki bi lahko kandidirali, in tako zagotoviti večjo možnost črpanja sredstev. Na področju socialnega sklada so razširili nekatere ukrepe. Za manj učinkovito črpanje sredstev naj bi bili med drugim krivi še kompleksna in toga zakonodaja, določila o javnih razpisih in nekateri finančni predpisi. Ministrstva v preteklosti niso jemala resno obveznosti za oblikovanje ekip za izvedbo posameznih nalog, ko pa je to postala ena od prednostnih nalog, se je začelo premikati na bolje. Instrumenti za pospešitev aktivnosti so v rokah vlade. Vlada je že sprejela nekatere spremembe zakonodaje in jih predložila v parlamentarno obravnavo (Branc, 2005, str.7).

Leta 2004 Slovenija ni prejela od Evropske komisije povračil sredstev, razen predplačil, ki so bila nakazana na račun Banke Slovenije.

Tabela 4: Zneski predplačil.

Sklad	Datum transakcije	Znesek (v EUR)	Opis transakcije
ESRR	6. 7. 2004	13.652.347	10% predplačilo
ESS	7. 7. 2004	7.563.598	10% predplačilo
EKUJS	3. 9. 2004	2.356.909	10% predplačilo
FIUR	7. 12. 2004	178.104	10% predplačilo

Vir: Letno poročilo 2004 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije za programsko obdobje 2004–2006, 2005, str. 22.

Projekti in programi so se leta 2004 začeli izvajati in nosilci proračunskih postavk so že izplačevali sredstva iz proračuna RS za opravljena dela in storitve. V letu 2004 je bilo izplačano iz proračuna 4.766.657 SIT (EU del in slovenska udeležba skupaj), kar predstavlja nekaj manj kot 7 % sredstev EPD za obdobje 2004–2006. Prav tako je že prišlo do posredovanja zahtevkov za povračilo na plačilni organ – v celem letu 2004 za 1.060.050 SIT (Letno poročilo 2004 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije za programsko obdobje 2004–2006, 2005, str. 22).

Razlog, da do črpanja iz proračuna EU v letu 2004 ni prišlo, je relativno pozen začetek implementacije zaradi članstva Slovenije v EU od 1. maja 2005, čeprav je bila Slovenija, skladno s Pogodbo o pristopu k Evropski uniji, upravičena do povračila stroškov iz strukturnih skladov že od 1. januarja 2004. Vsem institucijam, vključenim v implementacijo EPD, je predstavljala velik problem t. i. »pravna praznina«, kajti zakonodaja EU v času med 1. januarjem 2004 in 1. majem 2005 v Sloveniji ni veljala. Zaradi iskanja ustreznih pravnih rešitev so bili razpisi za sredstva EPD objavljeni šele konec aprila 2004, zaradi česar so bile prve pogodbe podpisane šele v tretjem četrtletju 2004, tako so bili tudi računi izdani pozno. Do samih izplačil iz proračuna je že prišlo, vendar pa do prilivov v nacionalni proračun iz proračuna EU in zahtevkov za plačilo iz

proračuna EU – zaradi vseh spremljajočih postopkov – še ni moglo priti. (Letno poročilo 2004 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije za programsko obdobje 2004–2006, 2005, str. 22)

V nadaljevanju bomo predstavili dodeljevanje sredstev po posameznih prednostnih nalogah EPD v letu 2004 (Letno poročilo 2004 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije za programsko obdobje 2004–2006, 2005, str. 22–28).

4.7.1 Prednostna naloga št. 1: SPODBUJANJE PODJETNIŠKEGA SEKTORJA IN KONKURENČNOSTI

V okviru prve prednostne naloge, ki ji je za celotno triletno obdobje skupno odmerjenih 42,1 mrd SIT (od tega 31,2 mrd SIT iz ESRR in 10,9 mrd SIT slovenske udeležbe), so določeni štiri ukrepi. V okviru navedenih ukrepov resorna ministrstva oziroma druge nosilne institucije izvajajo razpise oziroma programe, na podlagi katerih so izbrani konkretni projekti oziroma se ti programi izvajajo v skladu s potrjenim EPD.

Slovenija je na podlagi pogodbe z Evropsko investicijsko banko (EIB) prejela 20 mio EUR ugodnih kreditnih sredstev za sofinanciranje projektov EPD za programsko obdobje. Sredstva so namenjena samo za prvo prednostno nalogo, in sicer samo za ukrepa 1.2 in 1.4 – kot dopolnilna sredstva za dobitnike nepovratnih sredstev iz naslova odobrenih projektov na teh dveh ukrepih EPD. V ta namen je Javni sklad RS za regionalni razvoj objavil javni razpis za dodelitev teh sredstev.

Programski svet ESRR (PS ESRR) je na svojih sejah po zaključenih postopkih ocenjevanja potrdil 12 projektov v skupni vrednosti 5.343.244.000 SIT, kar predstavlja 64 % razpoložljivih sredstev. Preostala sredstva na ukrepu ostajajo nevezana. Realizirana izplačila prvih zahtevkov za plačilo iz proračuna RS za projekte obeh ministrstev v letu 2004 so bila v višini 320.644.000 SIT, zahtevki za povračilo pa so bili do 31. 12. 2004 izstavljeni v višini 129.074.000 SIT.

Spodbujanje razvoja inovacijskega okolja – to je razvoj inovacijskega okolja, razvojne infrastrukture in pogojev za vzpostavljanje različnih oblik povezovanja podjetij in institucij znanja – je Slovenija uveljavila kot eno ključnih strateških usmeritev v okviru programa za črpanje strukturnih skladov EU (EPD, 1. prednostna naloga »Spodbujanje podjetniškega sektorja in konkurenčnosti«, ESRR).

Za projekte, ki se izvajajo v okviru centrov odličnosti in katerih sredstva so v letu 2004 bremenila proračunski postavki Ministrstva šolstvo, znanost in šport, je bilo v letu 2004 v okviru javnega razpisa odobreno sofinanciranje 7 centrov odličnosti (celoviti projekti) s skupno 24 raziskovalno razvojnimi projekti (podprojekti), ki nedvomno obetajo velik prispevek h krepitvi sposobnosti prenosa in obvladovanja novih tehnologij, ter v razvoj

novih tehnologij na prednostnih področjih raziskav in tehnološkega razvoja. Če bodo cilji projektov centrov odličnosti uspešno realizirani, lahko pričakujemo, da bo dosežen zastavljeni cilj, to je vzpostavitev in zagotovitev uspešnega delovanja vsaj 8 mednarodno konkurenčnih raziskovalnih centrov odličnosti na prioritarnih področjih raziskav in tehnološkega razvoja.

Tabela 5: Dodeljevanje sredstev za Ukrep 1.1, Ukrep 1.2, Ukrep 1.3, Ukrep 1.4 (v tisoč SIT) v letu 2004.

	Razpoložljiva sredstva 2004–2006 *	Dodeljena sredstva **	Delež dodeljenih sredstev glede na razpoložljiva sredstva (%)	Delež sredstev EU glede na dodeljena sredstva (%)	Število sofinanciranih projektov
Skupaj ukrep 1.1	8.313.410	5.343.244	64,3	75	12
Centri odličnosti	1.229.056	1.147.238	93,3	75	7
Ostalo	7.084.354	4.196.006	59,2	75	5
Skupaj ukrep 1.2	8.313.410	6.527.452	78,25	75	19
Skupaj ukrep 1.3	6.235.057	1.297.400	20,8	75	3
Skupaj ukrep 1.4 – z lokalno udeležbo	20.653.540	9.573.330	46,4	64,9	30
Skupaj ukrep 1.4 – brez lokalne (le proračun)	17.401.576	7.437.004	42,7	83,7	30

Opombe:

* Razpoložljiva sredstva so prevzete obveznosti v skladu z EPD.

** Dodeljena sredstva so zneski, potrjeni na Programskem svetu.

Vir: Poročilo o porabi sredstev ESRR v letu 2004, 20. 4. 2005.

Za projekte, ki se ne izvajajo v okviru centrov odličnosti in katerih sredstva so bremenila proračunski postavki MG, je bilo v letu 2004 izvedeno sofinanciranje 5 celovitih projektov s skupno 23 podprojekti. Za preostanek sredstev razpisa za namene podpore projektov, ki se ne izvajajo v okviru centrov odličnosti, se v letu 2005 predvideva izvedba novega razpisa sredstev. V prilogi 3 si lahko ogledate seznam potrjenih projektov v okviru ukrepa 1.1.

Ukrep 1.2 Spodbujanje razvoja turističnih destinacij izvaja MG. Ukrep se izvaja na podlagi javnega razpisa, objavljenega v Uradnem listu RS 23. 4. 2004. Razpisana so bila vsa razpoložljiva sredstva ukrepa, in sicer za dva lota: lot 1 obsega projekte turistične infrastrukture in lot 2 projekte razvoja organizacijskih struktur. Del razpisa, ki se je nanašal na investicije v turistično infrastrukturo, je bil zaključen oktobra 2004. Na razpis je do konca leta 2004 prišlo skupno 60 vlog. Od tega je bilo 20 vlog odobrenih, en prejemnik pa

je odstopil od pogodbe. V okviru 19 potrjenih projektov je 15 investicij s področja turistične infrastrukture v skupni vrednosti 18.7 mrd SIT in 4 projekti s področja razvoja organizacijskih struktur v skupni vrednosti 368 mio SIT. V prilogi 4 si lahko ogledate seznam potrjenih projektov v okviru ukrepa 1.2.

Večina projektov, ki so bili potrjeni, se je sicer že začela izvajati, vendar bodo zaključeni šele v letih 2005 in 2006. V celoti so bile v letu 2004 zaključene 3 investicije, in sicer wellness center v Moravskih toplicah, apartmajsko naselje Lendava in modernizacija smučišča Podkoren. Odobrene pravice porabe so bile realizirane le v višini 26 %. Izpad v letu 2004 se bo realiziral v letu 2005. Načrtovana sredstva za izplačila iz proračuna RS v letu 2004 so bila porabljena v celoti. Zahtevki za povračilo so bili do 31. 12. 2004 izstavljeni v višini 363.675.000 SIT.

Za leto 2005 PT načrtuje pripravo novega izvedbenega instrumenta – nov javni razpis za investicije v turistično infrastrukturo v višini sredstev, ki so ostala na razpolago po zaprtju prvega razpisa, v višini 1.603.809.000 SIT.

V okviru ukrepa 1.3 se izvajajo aktivnosti treh programov podpore MSP:

- 1.3.1 subvencioniranje svetovalnih storitev za MSP v okviru vavčerskega Svetovanja;
- 1.3.2 zagotavljanje jamstev za investicijske kredite MSP;
- 1.3.3 zagotovitev podpor za investicijske projekte MSP (premije).

Instrument 1.3.1

V letih 2004 in 2005 je bilo na razpolago 545 milijonov SIT, od tega je bilo v letu 2004 dodeljenih 195.000.000 SIT sredstev. Zahtevki za povračilo so bili do 31. 12. 2004 izstavljeni v višini 45.918.000 SIT.

Pospeševalni center za malo gospodarstvo (PCMG) je v letu 2004 kot končni upravičenec izvajal program vavčerskega svetovanja kot enega pomembnejših državnih instrumentov oziroma oblik državnih pomoči. Iz sredstev strukturne politike se je financiralo izključno subvencije za svetovanje delujočim MSP s področja poslovnih funkcij podjetja in pripravo razvojnih programov in projektov. Sektor za promocijo podjetništva in razvoj MSP je deloval v procesu kot nosilec proračunske postavke (NPP), PCMG kot končni upravičenec, MSP pa kot končni prejemniki sredstev. Upravičenost programa potrjujejo tudi rezultati evalvacije programa vavčerskega svetovanja za leto 2004, po katerih kar 71 % anketiranih podjetij ocenjuje program kot dober, 17 % kot zelo dober, le 2 % pa sta izrazila nezadovoljstvo s prejeta storitvijo.

Instrument 1.3.2

Eden od treh programov, ki se je izvajal v letu 2004, v okviru ukrepa 1.3 je garancijska shema, ki se je izvajala kot posebni garancijski sklad preko Slovenskega podjetniškega sklada. Ministrstvo za gospodarstvo je leta 2003 v programu »Državni garancijski shemi za

mala in srednje velika podjetja za obdobje 2003–2006« določilo, da je Slovenski podjetniški sklad izvajalec državne garancijske sheme. Dne 23. 7. 2004 je bil objavljen javni razpis za zagotavljanje jamstev za investicijske kredite malim in srednjim podjetjem (MSP) preko bank, v katerih so bile za leti 2004 in 2005 sklenjene proračunske pogodbe (razpisana sredstva) v višini 500 milijonov SIT. Zahtevki za povračilo so bili do 31. 12. 2004 izstavljeni v višini 187.500.000 SIT.

Slovenski podjetniški sklad je v lanskem letu prejel kot zagonski vložek v garancijski sklad skupno 250 mio SIT. S temi sredstvi je Slovenski podjetniški sklad oblikoval garancijski sklad. Potrebno je omeniti multiplikacijski učinek javnih sredstev, saj sklad z enim tolarjem javnih sredstev v obliki rezervacij za garancijska tveganja spodbudi deset tolarjev bančnih virov in 2,5 tolarjev zasebnih virov za investicijska vlaganja v segmentu MSP.

Instrument 1.3.3

Dne 30. 4. 2004 je bil objavljen javni razpis za zagotavljanje podpore za investicijske projekte MSP, na podlagi katerega so bile sklenjene pogodbe za leti 2004 in 2005 (in razpisana sredstva) v višini 602.400.000 SIT. Zahtevki za povračilo do 31. 12. 2004 še niso bili izstavljeni.

Slovenski podjetniški sklad kot končni upravičenec je v letu 2004 na osnovi javnih razpisov dodeljeval MSP premije kot investicijsko podporo. Premije so se razdeljevale preko javnega razpisa v skladu s Splošnimi pogoji sklada. Premija se izplača v enkratnem znesku na podlagi zahtevka za premijo z dokazili o plačanih računih za upravičene stroške investicije, ki se glasijo na upravičenca, investicija pa se izvaja s pomočjo bančnega kredita. Ministrstvo za gospodarstvo, Sektor za promocijo podjetništva in razvoj MSP je deloval v procesu kot NPP, Slovenski podjetniški sklad kot končni upravičenec, MSP pa kot končni prejemniki sredstev. V letu 2004 je bilo na razpolago 140 mio SIT. Potrebno je omeniti multiplikacijski učinek javnih sredstev, saj sklad z enim tolarjem javnih sredstev spodbudi najmanj dva tolarja bančnih virov in tri tolarje zasebnih virov za investicijska vlaganja v segmentu MSP. Glede na relativno nizko pogodbeno zavezano višino sredstev PT v sodelovanju s pristojnim direktoratom ministrstva že načrtuje uvedbo dodatnega instrumenta za dodeljevanja sredstev malim in srednjim podjetjem v okviru tega ukrepa.

Skladno z izvedbeno strukturo ukrepa (ISU) se ukrep 1.4 izvaja prek 10 instrumentov petih sodelujočih ministrstev.

Skupno je Programski svet ESRR v okviru ukrepa 1.4 potrdil 30 projektov v vrednosti 9.573.330.000 SIT ob upoštevanju lokalne udeležbe (oziroma 7.437.004.000 SIT brez nje), kar predstavlja 46,4 % razpoložljivih sredstev ukrepa skupaj z lokalno udeležbo. Zahtevki za povračilo so bili izstavljeni do 31. 12. 2004 v višini 404.975.000 SIT. Sredstva v višini 627.586.000 SIT še niso vezana na nobenem instrumentu. Ta sredstva ostajajo na postavki MG – slovenska udeležba, ki je bila prvotno predvidena kot vir navedenega instrumenta 1.4.1 (oz. spodaj navedenega instrumenta).

Kot je razvidno iz tabele 4, so bila v letu 2004 najboljše oz. je bilo največ sredstev razdeljenih iz ukrepa 1.2, to je kar 75 %, najslabše oz. najpočasneje so se razdeljevala sredstva iz ukrepa 1.4, za katerega ni bilo razdeljenih niti polovica sredstev. Torej je najmanj ustreznih projektov prispelo prav za ukrep 1.4 ali pa je najmanjšemu znesku razdeljenih sredstev botrovalo premajhno število razpisov. Poleg tega je iz tabele razvidno tudi to, da je število sofinanciranih projektov sorazmerno majhno, iz česar lahko sklepamo, da so bili odobreni projekti, primerni za večja podjetja, ki se ponavadi podajo v izvajanje večjih projektov. Zagotovo se pri teh ukrepih, ki so namenjeni tudi podjetjem, ni našlo veliko denarja za mala ali celo mikro podjetja. Temu gotovo botruje tudi minimalna vrednost projekta, s katerim podjetje zaprosi za financiranje.

4.7.2 Prednostna naloga št. 2: ZNANJE, RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV IN ZAPOSLOVANJE

V ukrepe te prednostne naloge je bilo vključeno 19.529 udeležencev, ustvarjenih 1.319 delovnih mest, podprtih 1.262 podjetij in 173 projektov. Posebna pozornost je bila usmerjena v izvajanje in sofinanciranje ukrepov v regijah z nadpovprečno stopnjo brezposelnosti, okoli 61 % sredstev je bil namenjenih tem regijam, enakim možnostim in drugim horizontalnim prioritetam ESS. Instrumenti v okviru ESS ne predstavljajo narave državnih pomoči, razen v ukrepu 2.4 Spodbujanje prilagodljivosti in podjetništva.

Tabela 6: Dodeljevanje sredstev za Ukrep 2.1, Ukrep 2.2, Ukrep 2.3, Ukrep 2.4 v letu 2004.

	Razpoložljiva sredstva (SIT)*	Dodeljena sredstva (SIT)**	Delež dodeljenih sredstev glede na razpoložljiva sredstva (%)	Delež sredstev EU glede na dodeljena sredstva (%)	Število sofinanciranih projektov
Skupaj ukrep 2.1	7.012.451.000	1.346.821.000	19,21	75	4
Skupaj ukrep 2.2	2.337.489.000	259.731.000	11,11	75	3
Skupaj ukrep 2.3	7.012.245.300	2.265.910.000	32,2	75	17
Skupaj ukrep 2.4	7.012.453.000	1.202.620.000	17,15	75	4

Opombe:

* Razpoložljiva sredstva so prevzele obveznosti v skladu z EPD.

** Dodeljena sredstva so zneski, potrjeni na Programskem svetu, za koledarsko leto (2004); dodeljena sredstva niso neposredno primerljiva s tabelami o obsegu dodeljenih sredstev po skupinah regij, saj le-te upoštevajo v določenih instrumentih sredstva za šolsko leto 2004/2005.

Vir: Letno poročilo ZRSZ in finančni podatki MDDSZ. Finančna poročila končnih upravičencev MŠŠ in MVZT za ESS.

Konkretne težave zaradi manjše finančne realizacije izhajajo predvsem iz prepoznanih objavljenih razpisov in sklenjenih pogodb, zaradi nedorečenosti postopkov porabe sredstev, kot so točno določeni upravičeni stroški, stroga administrativna pravila poslovanja s sredstvi strukturnih skladov.

V nadaljevanju programskega obdobja je predvideno nadaljevanje že potrjenih projektov in razvoj novih (v letu 2005 je predvidenih šest novih razpisov). Korektivni ukrepi se bodo nanašali predvsem v skupnem načrtovanju in koordiniranju, možnih preusmeritvah sredstev znotraj posameznih aktivnosti.

V ukrepu 2.4 je bilo v letu 2004 vključenih 5.558 oseb, to je 79,2 % vseh predvidenih vključitev v celotnem obdobju. Podprtih je bilo 1.262 podjetij in ustvarjenih 1.319 delovnih mest, 88 % od predvidenih v celotnem obdobju.

4.7.3 Prednostna naloga št. 3: PRESTRUKTURIRANJE KMETIJSTVA, GOZDARSTVA IN RIBIŠTVA

Cilji tretje prednostne naloge so izboljšanje gospodarske učinkovitosti in konkurenčnosti kmetijstva, gozdarstva in ribištva, uspešno prilagajanje zahtevam skupnega trga, spodbujanje drugih virov dohodka na podeželskih območjih, spodbujanje varnosti in kakovosti živilskih izdelkov ter ohranjanje in trajnostni razvoj gozdov. V letu 2004 je MKGP, AKTRP v okviru 3. prednostne naloge EPD 23. 7. 2004 objavilo 7 javnih razpisov v skupni vrednosti 2.540.417.826 SIT (postavke EU in slovenska udeležba). Skupaj so bila odobrena sredstva v višini 2.296.818.000 SIT (postavke EU in slovenska udeležba).

Na koncu lahko poudarimo, da je bilo črpanje iz ESRR v letu 2004 dosti bolj učinkovito kot iz ESS. Pri ESRR je delež dodeljenih sredstev glede na razpoložljiva sredstva povprečno po posameznih ukrepih znašal kar 60,37 %, pri ESS je znašal ta delež povprečno le 20 %. Iz tega lahko sklepamo, da je na razpise ESRR prispelo več projektov in tudi ministrstva, ki so odgovorna za njihovo dodeljevanje, so bila bolj uspešna kot tista, ki so dodeljevala sredstva iz ESS.

Zadnji podatki, ki so bili objavljeni, kažejo, da je bilo do konca leta 2005 razpisanih 88 % vseh razpoložljivih sredstev strukturnih skladov EU. Po sklepih programskega sveta jih je bilo razdeljenih več kot 70 odstotkov, podpisanih pogodb pa več kot 55 odstotkov. Do konca oktobra 2005 je bilo iz proračuna skupaj plačanih dobrih 13,5 milijarde tolarjev. Očitno se pospešitev črpanja evropskih strukturnih skladov kaže tudi na zahtevkih, poslanih na plačilni organ: še konec julija 2005 je bilo tja poslanih za 650 milijonov tolarjev zahtevkov, konec septembra so dosegli višino 3,8 milijarde tolarjev, 15. novembra pa so se povzpeli na 8,3 milijarde tolarjev. Kljub temu očitnemu napredku pa odgovorni še vedno opozarjajo na težave pri posredovanju zahtevkov končnih prejemnikov: pri kontrolah po 4. členu, kakovosti projektov, vodenju postopkov in tudi kakovosti zahtevkov

za povračilo. Marca leta 2006 pa bi morale biti podpisane vse pogodbe, medtem ko se bodo sredstva lahko porabila do leta 2008 (Čeh, 2005, str. 15).

5 ŠTUDIJE PRIMEROV

V tem poglavju bomo predstavili tri podjetja, ki so bila in so nekatera tudi še sedaj aktivna pri črpanju sredstev iz strukturnih skladov EU. Prvi dve študiji sta si dokaj podobni, saj obe obravnavani podjetji delujeta na področju turizma. Zato sta tudi projekta, ki sta bila prijavljena za črpanje sredstev, dokaj podobna. Zadnje podjetje deluje na povsem drugem področju, to je na svetovalno-raziskovalni dejavnosti. Ta študija se ne bo neposredno dotaknila strukturnih skladov, ampak bosta predstavljena dva projekta, s katerima bomo dobili vpogled v ostale možnosti črpanja sredstev iz EU, kot so pobude skupnosti in javni razpisi. Študija primerov je bila narejena na podlagi intervjuja, vprašanja tega intervjuja so v prilogi 5.

5.1 TERME SNOVIK – KAMNIK D. O. O.

Podjetje je pridobilo sredstva iz ESRR, iz Ukrepa 1.2 Spodbujanje razvoja turističnih destinacij.

1. Zgodovina podjetja

Projekt izgradnje bazena Term Snovik se evidentira od 1994. leta, ko je bil postavljen pilotni bazen. Takrat se je prvič poizkušalo vodo, še prej so bile narejene tudi nekatere raziskave in vrtine. Vse to je delala matična firma Zarja Kovic, d. o. o., ki je vodila izgradnjo Term Snovik. Te se nahajajo v Tuhinjski dolini, v eni od stranskih dolin v naročju Kamniško-Savinjskih Alp. Dolina je neokrnjena in predstavlja dragoceno naravno okolje med bogatimi gozdovi s čistim zrakom in zdravilno vodo, na ohranjanje okolja pa morajo biti v podjetju še posebej pozorni.

Decembra leta 1999 so tri pravne osebe: Zarja Kovic, d. o. o., Občina Kamnik in Hranilno-Kreditna služba Domžale ter lastnik zemljišča, kjer so kasneje zgradili Terme Snovik, Srečo Lankar, podpisali družbeno pogodbo. Leta 2000 se je družba Terme Snovik – Kamnik, d. o. o., vpisala v poslovni register in od takrat naprej posluje kot svoj pravni subjekt. Takrat se je začela tudi izgradnja term. Poleti 2001 so imeli že odprt bazen, in sicer samo čez poletje, ker je bil zgrajen le zunanji bazen. Januarja 2002 je podjetje pokrilo bazen in od takrat naprej deluje neprekinjeno. Sledilo je povečanje garderobnih prostorov in recepcije, izgradnja kuhinje, restavracije, zgraditev zunanjega bazena v letu 2003 in savne v letu 2004. V letu 2005 je sledila izgradnja apartmajskega naselja, za katerega so dobili sredstva tudi iz strukturnih skladov in je zato predmet te študije primera. Od ustanovitve podjetja se je povečalo tudi število družbenikov, ki jih je danes že 24.

Trenutno je v podjetju zaposlenih 15 ljudi. Službe, kot so pravna, računovodsko-administrativna in vzdrževanje, izvajajo pogodbeniki. Za delovanje podjetje trenutno potrebuje okrog 30 ljudi, poleti pa se število povzpne na okrog 40. Strategija podjetja je, da bi okolje, v katerega so posegli, ostalo čim bolj neokrnjeno in da bi ohranjali vodo kot naravno bogastvo.

2. Priprava na prijavo projekta

Denar, ki ga je podjetje pridobilo od strukturnih skladov, ni prvi denar, ki ga je podjetje pridobilo od države (denar s strani države so dobili po raznih sklopih, kot je npr. za bazen). Torej so v podjetju že dalj časa seznanjeni in se tudi poslužujejo pomoči, ki jih nudi država za razvoj podjetij.

Podjetje je z direktorjem na čelu ves čas pozorno, kakšne možnosti se ponujajo za pomoč s strani države. Tako so tudi za obravnavani projekt že pol leta pred začetkom dodeljevanja sredstev oddali predprijavo, za katero so bili razpisni pogoji objavljeni v Uradnem listu. S spremljanjem Uradnega lista in interneta so izvedeli za strukturne sklade, pričakovali so tudi razpis. Pri prijavi na razpis je bil problematičen predvsem dokaj kratek rok za prijavo.

Pri pripravi projekta so jim pomagale predvsem izkušnje s prijavi na predhodne razpise, udeleževali so se informativnih dnevo, ki so jih organizirali na Ministrstvu za gospodarstvo. Tam so dobili določena navodila in odgovore na razna aktualna vprašanja. Pri pripravi projekta so sodelovali s podjetjem Oikos, saj je projekt zahteval določena strokovna znanja, za katera nimajo dovolj usposobljenih lastnih kadrov. Nudili so jim npr. razlago nekaterih ekonomskih kazalcev. Interno sta v podjetju pri izpeljavi prijave v večini sodelovala direktor in Irena Sovinšek, ki ima v podjetju funkcijo računovodje. Na koncu, pred oddajo prijave, so uporabili še nekaj administrativne pomoči za primerno obliko.

Irena Sovinšek je glede trajanja priprave prijave in samih stroškov prijave projekta povedala: »Priprava vse dokumentacije in intenzivna izdelava projekta je trajala okrog pol leta. Takšni projekti so zelo dragi in stroški njihove izdelave se povzpnejo tudi na nekaj 10 mio SIT. Ko smo npr. izbirali same ponudbe za izdelavo projekta, je najvišja znašala tudi 800.000 SIT.«

Problemi, ki so se pojavljali v podjetju pri procesu prijave projekta, so bili različni. Predvsem so bili v časovni stiski (podjetje se je posledično prijavilo na tretji rok, prvi rok za oddajo projekta je bil že tri tedne od objave). Tudi razpisni pogoji so se spremenili od tistih, ki jih je ministrstvo napovedalo. Kljub temu da so ves čas računali na rok oddaje projekta, ga je bilo nemogoče oddati prej. Predvsem zahteva po pridobljenem gradbenem dovoljenju je zavlekla proces prijave projekta. V pomoč jim je bil tudi slovenski aparat podpore, za katerega ugotavljajo, da je v zadnjih letih že nekoliko manj birokratski kot v prejšnjih letih.

Druga podjetja oz. okolica je gledala na njihov projekt z odobravanjem. Pozornost so morali nameniti tudi okolju, saj so posegali v zelo miren in skorajda nedotaknjen kraj. V najožjem okolju je tudi lastnik zemljišča odigral svojo vlogo, saj je pozitivno predstavil projekt, ki ga je okolje sprejelo in prav tako njegovo vsebino.

3. Oddaja projekta in njegova vsebina

Podjetje je projekt oddalo 28. junija 2004.

Za izgradnjo apartmajskega naselje Term Snovik je bil 23. avgusta 2004 položen temeljni kamen. Projekt je sestavljen iz treh faz. V prvem delu naj bi bilo zgrajeno 24 apartmajev, v drugi fazi 30 in v tretji fazi 36 apartmajev. Tako naj bi na koncu projekta, ko bodo izpeljane vse tri faze, delovalo 90 apartmajev.

Ker podjetje spada v osrednjo regijo, lahko dobi maksimalno 35 % upravičenih stroškov. Zaposili so za 432 mio SIT in ta znesek jim je bil odobren. Cela vrednost investicije znaša 1,6 mrd SIT, okoli 1,24 mrd SIT tega predstavljajo upravičeni stroški. Do sedaj so dobili izplačanih 136 mio SIT. Povračilo upravičenih stroškov lahko uveljavljajo ob zaključkih določenih faz izgradnje apartmajskega naselja, tako lahko postopoma vlagajo zahteve za povračilo stroškov na podlagi računov, ki so bili že plačani.

4. Izpeljava projekta

Projekt je sestavljen iz treh faz, prva je bila zaključena junija 2005 in konec julija so že lahko sprejemali goste. Prvi del izgrajenega apartmajskega naselja Term Snovik, to je 24 apartmajev, že deluje. Sedaj poteka že druga faza projekta, v kateri bodo zgradili 30 apartmajev.

Zaradi obširnosti projekta in določenih časovnih okvirjev, v katerih mora biti projekt izveden, je bilo podjetje prisiljeno financirati se tudi z dolžniškim kapitalom, zato so vzeli dolgoročni kredit. S premostitvenimi krediti premagujejo časovno luknjo, ki nastane med obdobjem, ko so odobrena sredstva s strani EU dejansko povrnjena (ta so izplačana na podlagi dokazil o plačilih računov za upravičene stroške). Obresti zanje EU ne povrne, saj ne spadajo med upravičene stroške. Tudi nadzor, razne dokumentacije in projekti ne spadajo med upravičene stroške.

Da so upravičeni stroški in porabljena sredstva jasno prikazani, morajo v podjetju stroške investicije knjižiti na svoj analitični konto oz. stroškovno mesto. Ko je oddan zahtevek za povrnitev stroškov, morajo z originalnimi računi in potrdili o plačilu dokazati vse stroške, ki so nastali. Na pristojnem ministrstvu pregledajo dokumentacijo in jo nato vrnejo. Podjetje je dalo že dva zahtevka za povrnitev stroškov. Vse dokumente morajo hraniti do konca leta 2013, saj vse do takrat ministrstvo spremlja projekt.

V podjetju ugotavljajo, da pri samih apartmajih še ni pozitivnega poslovnega rezultata. Vendar se že kažejo pozitivni učinki projekta na dopolnilnih storitvah, ki jih nudijo v podjetju, saj posledično že sedaj dobijo več prometa na bazenu in v gostinstvu.

Koristi, ki jih bo prineslo izvajanje tega projekta, se bodo kazale na različnih področjih. Na novo bodo, ko bo projekt v celoti zaživel, zaposlili 15–17 ljudi. V projektu je bilo pomembno vpleteno tudi okolje. Izvajanje projekta bo prineslo koristi za širši razvoj okolice. Večje število gostov bo pomenilo razvoj za kmetije odprtih vrat, prodajo domačih izdelkov, konjerejo itd. Že sedaj sodelujejo s Kulturnim društvom Gora, v okviru katerega se organizira občasen pohod. Na tem povezovanju je velik poudarek pri pridobivanju denarja iz strukturnih skladov EU. Za to povezovanje so dobili tudi nekaj denarja od PCMG, na lokalni ravni so se zbrali ponudniki turističnih storitev in izdali skupen prospekt, tako da poskušajo skupno tržiti svoje storitve. Ustanavljajo tudi kulturno društvo za ta kraj, ki bo dodatno povežalo turistične ponudnike.

Če podjetje ne bi bilo upravičeno do sredstev iz strukturnega sklada, bi prav tako izvedli projekt. Mogoče bi bila pri tem dinamika izvajanja del drugačna, saj ne bi bili omejeni z določenim časovnim okvirom, v katerem mora biti projekt končan.

5. Ocene podjetnika in prihodnost podjetja

Ocene, ki jih je podala Irena Sovinšek glede vključevanja malih in srednje velikih podjetij v proces pridobivanja sredstev iz strukturnih skladov, so predvsem naslednje:

- Neprijetnosti, ki so se pojavile pri prijavi projekta, so bile povezane z rokom za prijavo. Le-ta je bil namreč prekratek. Nevšečnost je predstavljala tudi sprememba, da mora zahtevek za prijavo projekta vsebovati tudi gradbeno dovoljenje.
- »Ministrstvo se nam ne zdi najbolj usposobljeno, saj se tudi oni še lovijo. Pozna se, da je to za njih novo, kar tudi priznajo, vendar se trudijo in so prijazni.«
- Vse bolj gledajo na ministrstvo kot na partnerja, ne pa kot na drugo službo.
- Za majhno podjetje so enake zahteve kot za veliko podjetje, ki ima večji aparat. Manjše podjetje kadrovsko ni tako opremljeno in usposobljeno, kar je lahko povezano še z drugimi stroški in tako manjše podjetje nekoliko težje poseže po sredstvih iz EU.
- Glede slovenske strukturne politike ima mnenje, da je zagotovo »paradni konj« projektov turizem. Niso najbolj veseli, da so v osrednji slovenski regiji, saj so s tem prikrajšani za 5 % sredstev. Kot podjetje, ki je v fazi nastajanja, mogoče res ni prav, da so prikrajšani, saj šele presegajo začetne probleme.
- Za poseganje po sredstvih iz razpisov strukturnih skladov mora biti podjetje ambiciozno. Pomembno je spremljati razpise. Vendar se jim zdi, da so formalne zahteve nekoliko prezahtevne in preobsežne. Ministrstva bi lahko bolj živela s terenom in s projekti ter tako znala bolje svetovati podjetjem.
- V prihodnje, ko bo projekt izgradnje apartmajev končan, načrtujejo širitev bazenov. Slovenija je sprejela strategijo turizma 2007, zato nameravajo tudi v prihodnje

spremljati razpise in slediti možnostim za dodatno financiranje s strani EU. Zavedajo se, da je bilo veliko investiranja v turistično infrastrukturo in bo zato tudi konkurenca v prihodnje še večja. Tudi pri PCMG se nameravajo prijavljati za povezovanje ali izobraževanje, ker imajo nov, mlad kolektiv in veliko dajo na njegov strokovni razvoj.

5.2 JEZERŠEK FRANC, S. P.

Podjetje je pridobilo sredstva iz ESRR, iz Ukrepa 1.2 Spodbujanje razvoja turističnih destinacij s projektom izgradnje Hotela Jezeršek.

1. Zgodovina podjetja

Podjetje je začelo s svojim poslovanjem leta 1981. Trenutno ima 18 zaposlenih, poleg tega jim pomaga tudi nekaj učencev in študentov.

Ukvarjali so se z naslednjimi dejavnostmi:

- od začetka se ukvarjajo z družbeno prehrano;
- prireditve na prostem;
- razvoj cateringa od leta 1984 naprej (to je strežba v prostorih naročnika – podjetjih, tovarnah, uradih);
- v letu 1994 so zgradili Hišo kulinarike Jezeršek v Sori, s katero lahko nudijo tudi pogostitve za razne priložnosti naročnikov v lastni hiši;
- izgradnja gostinsko-turističnega kompleksa na Zg. Brniku; ta projekt bo delno financirala tudi EU.

2. Priprava na prijavo projekta

V podjetju so prvič zvedeli za strukturne sklade iz medijev in preko OZS, katere član je tudi direktor. Za prijavo na razpis so se odločili takoj ob objavi razpisa v Uradnem listu (1. 7. 2005). Takrat so začeli delati na tem, da bi pridobili vso potrebno dokumentacijo, gradbeno dovoljenje, pogodbe z izvajalci itd.

Franc Jezeršek pravi, da so se za financiranje s pomočjo EU odločili zaradi:

- lažje izpeljave zahtevne in velike investicije;
- ker gre za dejavnost in lokacijo, ki je v slovenskem prostoru pomembna za hitrejši razvoj.

Pri pripravi projekta se je podjetje obrnilo za pomoč na svetovalno podjetje APR poslovno svetovanje, ki jim je pomagalo predvsem pri študijskih raziskavah, saj je podjetje prvič zaprosilo za sredstva s strani države in ni imelo predhodnih izkušenj na tem področju. Pri pripravi projekta jim je pomagalo, da so imeli svetovalko pri ministrstvu, večkrat so se

obrnili tudi na OZS. Poleg tega so se udeleževali svetovalnih dni, ki jih je organiziralo ministrstvo. Pri pripravi projekta so bili v stiku s potencialnimi partnerji, s katerimi bi kasneje sodelovali. Sicer pa so natančno proučili razpisne pogoje, zato posebnih težav pri prijavi projekta ni bilo. Znotraj podjetja sta bili za pripravo zadolženi dve sodelavki.

3. Oddaja projekta in njegova vsebina

Prijavo na razpis so oddali 5. avgusta, in sicer 1 mesec pred rokom, saj so hiteli z začetkom gradnje. Obstaja namreč pravilo, da se gradnja lahko prične šele takrat, ko je projekt že oddan.

Projekt zajema izgradnjo hotela na Brniku. Podjetje je za ta projekt zaprosilo za sofinanciranje v znesku 126 mio SIT in jih je toliko tudi dobilo.

4. Izpeljava projekta

Projekt so začeli izvajati avgusta 2005 in naj bi bil dokončan oktobra 2007.

Podjetje je za izvedbo projekta moralo pridobiti tudi bančno posojilo, saj privarčevana sredstva niso zadoščala za izpeljavo projekta. S strani EU bo podjetje dobilo povrnjenih 20 % upravičenih stroškov celotne investicije, kamor ne spada nakup zemljišča, izdelava projekta, komunalnih priključkov, priključek vodovoda, prav tako ni vključen DDV. 35 % investicije financirajo iz lastnih sredstev; razlika je dolgoročni kredit. Podjetje bo dobilo povrnjene stroške, ko bo narejen tehnični prevzem in bo hotel že v obratovanju. Zato bodo morali vzeti premostitveni kredit, ki bo nadomestil odobrena sredstva do dejanskega izplačila.

V izpeljavo projekta so vložili že 200 mio SIT. Od tega niso dobili še nič povrnjenih stroškov. Projekt prav tako še ne kaže pozitivnih učinkov poslovanja, vendar ocenjujejo, da bo v prihodnje odločilno vplival na poslovanje podjetja. Ta projekt v prihodnosti vključuje zaposlitev 15 oseb.

Podjetje bi ta projekt izpeljalo tudi, če ne bi dobilo sredstev iz EU, in sicer s kreditiranjem za daljše časovno obdobje in verjetno kasnejšim pričetkom z deli.

5. Ocene podjetnika in prihodnost podjetja

Franci Jezeršek meni o vključevanju malih in srednje velikih podjetij v proces pridobivanja sredstev iz strukturnih skladov naslednje:

- Pri prijavi projekta je veliko papirnate vojne, ki jo zahtevajo državni organi; marsikatero stvar bi se dalo poenostaviti.
- Uradniki se mu zdijo ustrezno usposobljeni, saj so dobili odgovore na vsa zastavljena vprašanja.

- Mala podjetja težje pridobijo sredstva iz strukturnih skladov, to jim narekuje že sama velikost. Ostala problemska področja za mala podjetja so: nimajo dovolj strokovnih služb, ne znajo si pomagati z obstoječimi institucijami, kot sta OZS in PCMG; osnovni problem je v tem, da so sredstva namenjena večjim sistemom in da morajo biti majhna podjetja, ki želijo sredstva, močna pri možnosti pridobivanja kreditov in obvladovanju papirnate vojske.
- Svoje izkušnje želi deliti tudi z drugimi, zato je svoj projekt predstavil OZS na skupščini Sekcije za gostinstvo in turizem.
- Za boljše črpanje sredstev iz EU se mu zdi, da morajo podjetja graditi skupno strategijo razvoja, enotno nastopiti v asociacijah, kot so zbornice, izkoristiti pomoč svetovalnih organizacij, podjetij, agencij in načrtovati svoje projekte za daljše časovno obdobje.
- Podjetje v bližnji prihodnosti ne namerava izpeljati novega projekta s pomočjo evropskih sredstev.

5.3 CEMPO, D. O. O., KRIŽE

Podjetje je s projektom »Drugačni za drugačne« dobilo sredstva na razpisu za pobudo skupnosti EQUAL. Cempo, d. o. o., se je s svojim projektom prijavilo tudi na Javno naročilo za storitev evalviranja ukrepov Evropskega socialnega sklada, za katerega še ni znano, če so upravičeni do sredstev.

1. Zgodovina projekta

Cempo podjetje za kooperacijo, organizacijo proizvodnje, inženiring in marketing je svetovalno podjetje, ki je bilo ustanovljeno leta 1991 in trenutno zaposluje 2 osebi. V 14 letih poslovanja je bilo aktivno na področju svetovanja malim in srednje velikim podjetjem, na razvoju človeških virov v podjetjih, problematiki zaposlovanja invalidov, v zadnjih letih pri pripravi in vodenju projektov, financiranih s strani EU. Cempo je že več let eno vodilnih pri ustanavljanju in delu invalidskih podjetij (pogodba z ZRSZ). Sodelovali so pri ustanavljanju in upravljanju 30 invalidskih podjetij. Cempo je avtor koncepta t. i. »Občinskih invalidskih podjetij«, ki povezuje različne dejavnosti v geografski regiji z vključenostjo lokalne skupnosti. Nekateri od projektov Cempo so: Ustanovitev IP Recinko Kočevje, IP Ilirska Bistrica, IP Posočje, IP Ribnica, IP Peko Inde, IP Bodočnost Maribor itd. Cempo je tudi avtor nekaterih novih pristopov za vključevanje skupin z omejitvami v normalno delo. Tak primer je koncept učnih delavnic.

Cempo je v zadnjih letih aktiven pri pripravi in izvajanju projektov, ki se financirajo iz sredstev EU ali drugih javnih virov. Tako so v letu 2004 sodelovali pri Phare projektu PPF2: »Študija izvedljivosti za ustanovitev centrov usposabljanja za panoge v prestrukturiranju«. Drug tak primer je projekt iz Šestega okvirnega programa EU: »Strategija za oblikovanje mreže regionalnih inovacijskih pisarn«, ki je v fazi

zaključevanja. Cempo je sodeloval pri pripravi projektov za financiranje iz strukturnih skladov. Tak primer je BTC Ljubljana, ki pa ni bil odobren zaradi proceduralnih razlogov.

V okviru svojega delovanja je bil Cempo zadolžen tudi za spremljanje in ocenjevanje politik in izvedbenih konceptov. Tako so bili v okviru pogodbe z ZRSZ zadolženi za spremljanje učinkov politike usposabljanja invalidov, za monitoring invalidskih podjetij.

2. Priprava na prijavo projekta

V podjetju so že večkrat zaprosili in tudi dobili sredstva s strani države, tako da so bolj ali manj dobro seznanjeni z možnostmi sofinanciranja, ki jih ponuja država. Podjetje ves čas spremlja razpise in tako so se odločili, da prijavijo omenjena projekta. Za samo pripravo in oddajo projekta je skrbelo vodstvo podjetja. Od same ideje za projekt do oddaje je minil približno 1 mesec, od tega je bilo intenzivne priprave 14 dni.

V podjetju so se odločili za financiranje s pomočjo pobude EQUAL in Javnega naročila za storitev evalviranja ukrepov ESS zato, ker lahko na ta način pridejo do dodatnega vira sredstev, razširjajo obzorja svojim zaposlenim in tistim, ki delajo na projektih.

Pri pripravi projekta je podjetje v okviru projekta Drugačni za drugačno sodelovalo z različnimi podjetji in institucijami, za katere so tudi predlagali vključitev v ta projekt:

- Cempo, d. o. o., Križe, ki bo prevzel vlogo koordinatorja projekta.
- Inštitut RS za rehabilitacijo; inštitut se bo vključil v projekt v fazi priprave konceptov, treninga trenerjev in spremljanja usposabljanja.
- Invalidska podjetja: CSS-IP, d. o. o., Škofja Loka; Peko Inde, d. o. o., Tržič; Tekstika, d. o. o., Ajdovščina; IP Posočje, d. o. o., Tolmin; Recinko, d. o. o., Kočevje.
- CRI Celje, d. o. o., Center za rehabilitacijo invalidov. CRI se bo v projekt vključil pri pripravi strateških smernic, pri treningu trenerjev in spremljanju usposabljanja brezposelnih invalidov.
- ZRSZ, Območna enota Kranj. Območna enota ZRSZ bo zagotavljala koordinacijo z drugimi enotami ZRSZ na območjih, na katerih se nahajajo partnerska podjetja, in z republiškim ZRSZ.
- BSC, Poslovno podporni center, d. o. o., Kranj, ki bo zastopal in usklajeval potrebe regij Republike Slovenije na tem področju (povezave razvojne infrastrukture in med institucijami lokalnih skupnosti).

3. Oddaja projekta in njegova vsebina

Projekt drugačni za drugačne so oddali 13. 9. 2004 na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve.

Projekt Drugačni za drugačne temelji na izgradnji mreže mentorjev in inštruktorjev (trenerjev) iz okolij, v katerih so zaposleni invalidi. V mrežo teh oseb se lahko vključijo tudi delavci specializiranih institucij (centri za rehabilitacijo, specialne družbe za delo z invalidi istih omejitev: slepi in slabovidni, gluhi itd.), ki so vključeni v programe usposabljanja na konkretnih delovnih mestih. Posebno mesto v projektu bodo imeli mentorji in inštruktorji (trenerji) invalidi, ki so se preko lastnih izkušenj usposobili za konkretna delovna mesta.

Bistvo projekta je ponuditi brezposelnim invalidom pomoč in nasvet iz prve roke. Zaposlena oseba s podobnimi omejitvami, kot jih imajo brezposelni invalidi (npr. motorične omejitve, slepi in slabovidni, gluhi itd.), najbolj uspešno posreduje lastne izkušnje, ki jih je imela v procesu vključitve na delo in prilagajanju novim razmeram. Svetovanje bo obsegalo tako socialne vidike življenja zaposlenih invalidov kot tehnične vidike konkretnih delovnih nalog. Tako bo invalid, ki dela na specifičnem delovnem mestu, posredoval svoje znanje in izkušnje pri prilagajanju in urejanju delovnega okolja.

Invalidi mentorji se bodo za svoje naloge ustrezno usposobili (training trenerjev) na socialnem in tehničnem področju. Invalidi mentorji bodo postali tudi neke vrste vezni člen med vodstvom podjetja in nezaposlenimi invalidi pri iskanju ustreznega dela in prilagajanju delovnega okolja.

Projekt bo obsegal naslednje temeljne naloge in predlagal rešitve prve faze:

- izdelava strateških smernic (pregled stanja z vidika vrste in stopnje invalidnosti posameznih nezaposlenih invalidov – za območne enote, v katerih se nahajajo podjetja, partnerji v projektu, potencialne možnosti v gospodarstvu, definiranje poklicnih področij in minimalnih zahtev za vlogo mentorja);
- izdelava programov usposabljanja mentorjev in inštruktorjev za delo z nezaposlenimi invalidi;
- izbira mentorjev in pilotna izvedba treninga trenerjev (pilotna faza 20–30 trenerjev);
- izdelava smernic za prilagajanje delovnih mest različnim vrstam in stopnjam invalidnosti ter načina vključitve nezaposlenih na konkretna delovna mesta (uvajalni in izvedbeni del);
- izbira nezaposlenih invalidov, ki bodo vključeni v pilotno fazo usposabljanja;
- pilotna izvedba usposabljanja (praktični preizkus sistema – vključenih 100–120 brezposelnih invalidov);
- spremljanje učinkov treninga trenerjev in usposabljanja, postavitve sistema nadzora.

Podjetje je v okviru tega projekta zaprosilo za 78 mio SIT in jih je bilo toliko tudi odobrenih.

Projekt evalviranja ukrepov Evropskega socialnega sklada so oddali oktobra 2005 in še niso dobili sklepa o morebitni potrditvi projekta.

Skupni cilj projekta je izboljšava sistema izvedbe ukrepov Evropskega socialnega sklada (ESS) s po eni strani odkrivanjem primerov dobrih praks in po drugi strani z iskanjem razlogov za morebitna odstopanja od načrtovanih rezultatov.

Delni cilji projekta so naslednji:

- Ocenjevanje izvedbe programa »A3. Program izobraževanja in pridobitve nacionalnih poklicnih kvalifikacij« v letu 2004 in v času od januarja do septembra 2005 ter priporočila za morebitne izboljšave v prihodnje.
- Ocenjevanje izvedbe programa »A4. Pot do vključenosti« v letu 2004 in v času od januarja do septembra 2005 ter priporočila za morebitne izboljšave v prihodnje.
- Ocenjevanje izvedbe programa »A5. Programi delovne vključenosti invalidov« v letu 2004 in v času od januarja do septembra 2005 ter priporočila za morebitne izboljšave v prihodnje.

Rezultati projekta bodo naslednji:

- Napravljen bo opis programov in povzetek izhodišč programa. Merljivi indikator je 1 poročilo v potrebnem številu kopij (predvidoma 20).
- Opravljena analiza obstoječega stanja. Merljivi indikatorji so opravljenih 15 pilotnih intervjujev z institucijami na programski ravni, opravljenih 10 intervjujev s podjetji in institucijami na izvedbeni ravni, 1 dokument – analiza stanja (ključni del evalvacijskega poročila).
- Izdelano evalvacijsko poročilo. Merljivi indikator je 1 dokument v potrebnem številu kopij (predvidoma do 10).
- Izdelana priporočila izboljšav. Merljivi indikator je 1 dokument (vključen v evalvacijsko poročilo).
- Posredovanje informacij. Merljivi indikator je organizacija končne delavnice, kjer bodo naročniku in vključenim predstavljeni rezultati.

Projekt naj bi se izvajal od 24. 10. 2005 do 15. 12. 2005. Celotna vrednost projekta znaša 3,000.000,00 SIT (brez DDV).

4. Izpeljava projekta

Pri projektu »Drugačni za drugačne« je zaključeno pripravljalno obdobje. Določeni so bili:

- okviri za izpeljavo projekta;
- vzpostavljena je bila mreža mentorjev za usposabljanje invalidnih brezposelnih oseb.

Poleg pridobljenih sredstev s strani EU bo podjetje financiralo projekt zgolj iz lastnih sredstev. Podjetje je do sedaj v projekt vložilo 20 mio SIT, s strani EU so dobili povrnjenih

20 % vloženih sredstev. Izvajanje projekta že kaže pozitivne učinke na poslovanje podjetja, vendar izvajanje tega projekta ne bo odločilno vplivalo na poslovanje podjetja v prihodnje. Podjetje tega projekta v primeru, da ne bi dobili sredstev iz EU, ne bi izpeljalo.

5. Mnenja podjetnika in prihodnost podjetja

Mnenja, ki jih ima glede vključevanja malih in srednje velikih podjetij v proces pridobivanja sredstev iz strukturnih skladov Janez Zupanc:

- Še vedno se preveč politično sprejema tovrstne projekte in je včasih njihova odobritev odvisna od politične opcije, ki jo zastopa podjetnik.
- Nekateri uradniki niso dovolj usposobljeni, saj ne znajo pojasniti določenih stvari.
- Mala podjetja nič težje ne pridejo do sredstev EU kot velika.
- Slovenska strukturna politika se mu zdi primerna.
- Svoje izkušnje s področja pridobivanja sredstev iz EU se mu zdi pomembno deliti z drugimi.
- S tem ko so zaprosili za sofinanciranje projekta s strani EU, so spodbudili tudi druga podjetja, da so sodelovala pri projektu in s tem tudi sama prišla do te pomoči.
- Tudi v prihodnosti bodo skušali sodelovati s projekti, s pomočjo katerih bodo upravičeni do črpanja denarja iz EU.

Tabela 7: Primerjava značilnosti odobrenih projektov, obravnavanih v študijah primerov.

Naziv projekta Značilnosti projekta	Apartmajsko naselje Term Snovik	Hotel Jezeršek	»Drugačni za drugačne«
Prijavitelj	Terme Snovik – Kamnik, d. o. o.	Franci Jezeršek, s. p.	Cempo, d. o. o., Križe
Vsebina	Izgradnja 90 apartmajev	Izgradnja hotela na Brniku	Izgradnja mreže mentorjev in inštruktorjev iz okolij, v katerih so zaposleni invalidi
Zaprošen znesek za sofinanciranje EU	432 mio SIT	126 mio SIT	78 mio SIT
Datum potrditve projekta	14. 8. 2004	27. 10. 2005	Konec leta 2004
Višina odobrenih sredstev EU	432 mio SIT	126 mio SIT	78 mio SIT
Realizacija projekta	V prvi fazi zgradili 24 apartmajev, v drugi fazi izgradnje 30 apartmajev	3. gradbena faza; zidarska dela se končujejo, sledijo inštalaterska dela	Vzpostavljena je bila mreža mentorjev za usposabljanje invalidnih brezposelnih oseb
Izplačanih sredstev iz EU	136 mio SIT	0 SIT	16 mio SIT
Problemi pri prijavi projekta	Kratek rok za prijavo	Veliko papirnatih vojske	Premalo usposobljeni uradniki

Vir: Intervjuji z Ireno Sovinšek, Francem Jezerškom in Janezom Zupancem, 2005.

6 SKLEPI IN PRIPOROČILA

Na koncu dela predstavljam pomembnejše sklepe in ugotovitve ter odgovore na vprašanja, ki so bila zastavljena na začetku dela. V nalogi sem ugotavljala, ali so slovenski nosilci projektov in država dovolj pripravljeni za pridobivanje sredstev iz skladov EU. Poleg tega iz študij analize in splošne analize oblikujem nekaj predlogov za boljše črpanje sredstev. Na podlagi analize sekundarnih podatkov in študije primerov bodo potrjene oz. ovržene teze, ki smo jih oblikovali na začetku dela.

6.1 Makro nivo

Slovenija skuša s pogajanjem z EU zagotoviti čim več sredstev, s katerimi bo uravnavala regionalni razvoj naše države. Razdelitev teh sredstev in način financiranja raznih področij

se opredeli v DPR (točka 2.3.1). Velikokrat pride do večjih zapletov šele ob dejanskem začetku črpanja teh sredstev in ob prijavi prvih projektov.

Analiza sekundarnih podatkov (točki 4.6.2 in 4.6.3) je pokazala, da ob izvajanju strukturne politike s strani države v Sloveniji prihaja do različnih težav in zato pri nalogah, ki jih opravlja država, prihaja do zastojev in manj učinkovitega črpanja sredstev. Te težave povzročajo predvsem problemi administrativne absorpcijske sposobnosti. Analiza je pokazala, da številni zaposleni, ki delajo na pristojnih organih, niso ustrezno izobraženi. To dejstvo so na nek način potrdile tudi študije primerov, saj se je v dveh od treh študij primerov izkazalo, da se prijaviteljem projektov uradniki niso zdeli dovolj usposobljeni za svoje delo, saj so bili negotovi pri postopkih in odgovarjanju na nekatera vprašanja.

Na drugi strani je odraz majhne administrativne absorpcijske sposobnosti tudi dejstvo, da so države v prvih letih črpanja sredstev iz strukturnih skladov lahko neto plačnice. To se je izkazalo za problem tudi v Sloveniji v prvem letu črpanja evropskih sredstev. Stanje se je v naslednjem letu izboljšalo, saj je bilo zahtevkov za povračilo vloženih sredstev veliko in tudi prilivov iz EU je bilo več.

Naj opozorimo na institucionalni okvir, ki se je v Sloveniji izkazal kot dokaj neučinkovit, saj se podjetniki na podporne institucije ne obračajo pogosto, veliko jih sploh ni seznanjenih z njihovim delovanjem. Poleg tega se po dejavnostih med seboj nekatere prekrivajo in zato podjetniki ne vedo, na katero se je najbolje obrniti. Franci Jezeršek je v študiji primera poudaril, da je za majhna podjetja pomembno, da si znajo pomagati z institucijami, poleg tega je omenil tudi to, da ni dovolj strokovnih služb za pomoč podjetnikom. Velikokrat je podjetnikom v pomoč že to, če se lahko obrnejo na določeno osebo na ministrstvu, ki razpisuje sredstva, in jim je med pripravo in izvajanjem projekta na voljo za pomoč. Tudi občine lahko npr. z nepotrebnim zavlačevanjem odobritve gradbenih dovoljenj zavirajo črpanje sredstev, zato bo morala država tudi na nižjih ravneh oblasti poskrbeti za manj birokracije in s tem povečati svojo absorpcijsko sposobnost.

Predlogi za izboljšanje črpanja sredstev iz strukturnih skladov se skrivajo predvsem v zmanjšanju birokracije, torej vsaj tiste, ki jo povzroča naša država in s strani EU ni zahtevana. Zaradi nepreglednosti delovanja in nepoznavanja raznih institucij, ki delujejo na področju Slovenije v pomoč podjetnikom, naj država izda prospekt, v katerem bodo predstavljene vse podporne institucije za pomoč MSP in strukturirane glede na vrsto pomoči, ki jo lahko nudijo MSP. Poleg tega naj izboljšajo usposobljenost in strokovnost delavcev, ki so postavljeni s strani vlade za pomoč pri prijavi in izvajanju projektov.

6.2 Mikro nivo

MSP imajo možnost za črpanje sredstev iz strukturnih skladov, če se prijavljajo na razpise in poznajo ter znajo izpolniti pogoje, ki jih zahtevajo. Pri tem je v Sloveniji problem, da so podjetja večinoma navajena (kot je prikazano v točkah 3.4 in 3.5) financiranja iz lastnih

sredstev in se zgolj redko odločajo za drugačne oblike financiranja. To je že značilna ovira, ki miselno preprečuje podjetnikom, da bi v večji meri uporabljali financiranje s pomočjo države. Večina projektov, za katere država razpisuje sredstva, je večjih vrednosti in obsega, zato je malo verjetno, da bodo zgolj lastna sredstva, poleg evropskih, zadostovala za izvedbo celotnega projekta. Tudi študije primerov so pokazale, da sta dva od treh podjetnikov morala za izvedbo projekta najeti (dolgoročni) bančni kredit.

Predpogoj, da podjetja dobijo sredstva, je torej, da spremljajo razpise in se nanje tudi prijavljajo, tako na nacionalne kot tudi na mednarodne razpise. Primer študije primera podjetja Cempo, d. o. o., kaže, da lahko z dobrim kadrom in aktivnim delovanjem na področju državnih razpisov zapolnimo marsikatero finančno vrzel, ki jih imajo MSP vedno dovolj. Kot kažejo študije primerov, se najde denar tudi za manjše projekte. Vendar kljub temu menim, da bi morala država ponuditi več možnosti za financiranje manjših projektov, kar je bilo v zadnjem času bolj izjema kot pravilo. Poleg tega je pot do uspeha za podjetnike lažja, če imajo ustrezna znanja, to so predvsem managerska znanja – znanja organiziranja, znanje o državnih pomočeh in institucionalnih okvirih. Mala podjetja se že v osnovi soočajo z nekaterimi problemi, zaradi svoje velikosti imajo zagotovo (kot je omenjeno v točki 3.2) organizacijske in finančne probleme, s katerimi se velika podjetja ne srečujejo, zato je pomembno, da si širijo svoja znanja in so izvirni pri iskanju rešitev za svoj razvoj. Kot je omenil Franc Jezeršek v študiji primera, morajo biti mala podjetja sposobna pri možnosti pridobivanja kreditov in obvladovanju birokracije nastopati organizirano. Poleg tega je pomembno, da se podjetja znajo povezovati in obvladovati projektno vodenje.

V okviru pridobivanja sredstev iz strukturnih skladov je za MSP pomembno tudi to, da znajo načrtovati dolgoročno. Velikokrat nastaja ob izidu razpisa časovna stiska in ni mogoče oblikovati strategije podjetja za več let vnaprej v tako kratkem času. Takrat pride prav, če imamo določene projekte že pripravljene in to dokaj konkretno. Tudi razpisi zahtevajo velikokrat podrobno načrtovanje poslovanja in takrat nam to lahko prihrani marsikateri zaplet. V študijah primerov se je izkazalo, da so bila pri črpanju sredstev uspešna tista podjetja, ki imajo dolgoročno načrtovanje (npr. Terme Snovik, d. o. o.).

Zagotovo je bilo pred vključitvijo v Evropsko unijo premalo narejeno na področju obveščanja MSP o možnih oblikah črpanja sredstev iz strukturnih skladov EU. Vendar se to zadnje čase spreminja na bolje, saj lahko zasledimo tudi oglase na radiu in televiziji za določeno obliko pomoči, poleg tega o oblikah pomoči glasno govorijo projekti, ki se že uspešno izvajajo. Vsi morajo biti označeni, da so delno financirani s pomočjo strukturnih skladov EU.

Priporočila podjetnikom za boljše črpanje sredstev iz strukturnih skladov EU:

1. Podjetniki naj bodo čim bolj seznanjeni z vsemi možnimi oblikami za črpanje evropskih sredstev in naj spremljajo javne razpise; s tem se bo povečalo število prijavljenih projektov.
2. Podjetniki naj se pri prijavljanju na razpise in izvajanju projektov obrnejo na pomoč na podporne institucije in na tiste podjetnike, ki so bili že uspešni pri črpanju sredstev. Tudi na ministrstvih lahko dobijo številne koristne odgovore.
3. Projekte naj pripravijo že pred razpisom, saj so ponavadi roki zelo kratki, še posebej, če je potrebno pridobiti gradbeno dovoljenje.
4. Velikokrat ni najbolj pomembna dobra ideja, ampak to, kako dobro je projekt pripravljen po formalni plati. Predvsem je zaželeno v projektu vzpostaviti multiplikativne učinke, ki jih investicija oz. projekt povzroča (npr. pritegnitev večjega števila podjetij k projektu, dober vpliv na okolico podjetja), saj je s tem podan dodatni argument za odobritev projekta.
5. Večinoma naj se podjetja odločajo za prijavo projektov, ki so jih pripravljena izvesti tudi brez pomoči EU.
6. Obširni projekti, ki so multi organizacijski, so na nivoju ene ali več držav zelo zahtevni, potrebujejo daljše časovno obdobje za prijavo in izvedbo ter veliko organizacijskega znanja.

Torej lahko povzamemo, da so imela slovenska MSP predvsem v prvem letu črpanja sredstev iz strukturnih skladov premalo projektov, ki so ustrezali pravilom EU, saj niti niso bila dobro seznanjena z možnostmi za črpanje. V letu 2005 se je stanje dosti izboljšalo, saj je bila večina sredstev za ESRR že razdeljena, nekoliko več problemov je bilo pri dodeljevanju sredstev za ESS.

Študija primera Jezeršek Franc, s. p., je pokazala, da je smiselno uporabljati in izkoriščati znanje organizacij, ki ga samo podjetje nima. Primer podjetja Cempo, d. o. o., kaže, da je za uspešen projekt lahko odločilno povezovanje z drugimi podjetji. To sta samo dva primera, ki govorita v prid tezi, da so podjetja učinkovitejša, če se oprejo na organizacije, ki imajo znanje za pripravo projektov za pridobivanje teh sredstev, ali pa se povežejo v obliki konzorcijev, grozdov ali drugih oblik, saj s tem pridobijo kritičen obseg znanja in sredstev.

Naslednji tezi, da slovenska država še ni dovolj razvila svojih administrativnih sposobnosti za podporo podjetjem pri pridobivanju sredstev, lahko zagotovo pritrdimo. Najbolj tehten argument za to so državni uslužbenci, ki niso dovolj strokovno izobraženi. Da podjetniki niso povsem zadovoljni z usposobljenostjo uradnikov, se je izkazalo tudi v dveh od treh obravnavanih študij primerov.

7 SKLEP

EU daje vse večji pomen podpori MSP, saj ga je opredelila kot gonilno silo prihodnjega gospodarskega razvoja. Tudi Slovenija, ki se trudi uresničevati funkcije sodobnih držav, daje vse večji pomen tem podjetjem. Tako se v zadnjem času podjetjem odpirajo večji obseg in nove oblike pomoči sofinanciranja s strani države in EU. Posebna oblika te pomoči so tudi strukturni skladi. Cilja tega dela sta bila ugotoviti, koliko so podjetja in država usposobljeni za vključevanje v proces financiranja iz skladov EU, in priti do napotkov in nasvetov podjetnikom, ki jim bodo pri tem v pomoč.

Ta dva cilja sta bila uresničena s pomočjo analize sekundarnih podatkov in v treh študijah primerov. Študije primerov so bile izvedene za tri majhna oziroma mikro podjetja: Terme Snovik – Kamnik, d. o. o., Jezeršek Franci, s. p., in Cempo, d. o. o, Križe. Z obravnavo teh študij primerov in intervjuji s podjetniki, ki so dejansko prijavi projekta, smo prišli do konkretnih nasvetov za podjetnike iz prve roke. Prav tako so podjetniki izrazili možnost, da so pripravljeni s svojim znanjem pomagati tudi drugim prijaviteljem.

Ugotovili smo, da je sposobnost podjetnikov za vključevanja v proces financiranja iz strukturnih skladov velikokrat odvisna od ambicioznosti podjetnikov in njihovega znanja ter izkušenj s financiranjem s pomočjo razpisanih sredstev. Študije primerov so nam pokazale, da poleg tega veliko vlogo odigra tudi povezovanje z drugimi podjetji in sposobnost, da znajo podjetniki sodelovati s podpornimi institucijami.

S pomočjo analize podatkov smo prišli do ugotovitve, da s strani države oviro za bolj učinkovito črpanje sredstev predstavljajo predvsem zaposleni na državnih uradih, kar predstavlja problem administrativne absorpcijske sposobnosti. To so potrdile tudi študije primerov. Analiza podatkov je pokazala, da podjetja premalo uporabljajo storitve pospeševalne mreže za malo gospodarstvo.

Na koncu velja omeniti, da so študije primerov lahko zgledi za možne načine črpanja sredstev iz strukturnih skladov, ki se bodo, sicer v nekoliko spremenjenih oblikah, črpala tudi v finančni perspektivi 2006–2013. Zato ostaja veliko možnosti za obravnavani način financiranja MSP še odprtih.

8 VIRI IN LITERATURA

LITERATURA

1. A Study on the Efficiency of the Implementation Methods for Structural Funds. Vienna: European Commission, 2004. 24 str.
2. Aljančič Mojca: Učimo se iz izkušenj. Glas gospodarstva, Ljubljana, 2004, 3, str. 4–5.
3. Antončič Boštjan, Robert D. Hisrich, Petrin Tea, Vahčič Aleš: Podjetništvo, GV Založba, 2002. 435 str.
4. Branc Tomaž: Neuspešni pri črpanju evropskega denarja. Delo, Ljubljana, 9. 6. 2005, str. 7.
5. Commission of the European Communities: Council Regulation 1960/1999 of 21 June 1999 – Laying down general provisions on the structural funds. Official Journal of the European Communities 161/26. 6. 99. Brussels: European Communities, 1999.
6. Čeh Silva: Marca naj bodo podpisane vse pogodbe. Delo, Ljubljana, 24. 11. 2005, str. 15.
7. Čeh Silva: Ministra optimizem še ni zapustil. Delo, Ljubljana, 4. 10. 2005, str. 14.
8. Čeh Silva: Ne moremo si privoščiti nepravilnih zahtevkov. Delo, Ljubljana, 26. 3. 2005, str. 17.
9. Glas Miroslav, Drnovšek Mateja, Mirtič Damjan: Slovenian Experiences With the SME Financing. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2002. 21 str.
10. Gorjan Maja: Kako do primerne razpisa ter evropskega denarja. Obrtnik, Ljubljana, 2003, 9, str. 72, 73.
11. Horvat Andrej: Absorption Problems in the European Union`s Structural Funds. Doktorska disertacija. Dunaj: Vienna University of Economics and Business Administration, 2003. 335 str.
12. Jerina Andreja: Kako do nepovratnih sredstev EU? Metodološki priročnik za pripravo prijav projektov. Ljubljana: 2003. Služba Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj, 19 str.

13. Kobal Jurij: Evropska sredstva doma in v tujini. Glas gospodarstva, Ljubljana, 2004, 3, str. 12–14.
14. Kobal Jurij: Do evropskih sredstev z inovativnostjo in povezovanjem. Obrtnik, Ljubljana, 2004, 5, str. 84, 85.
15. Kovač Bogomir: Nekateri vidiki politično ekonomske analize sodobne vloge države in trga v Sloveniji. Teorija in praksa, Ljubljana, 37(2000), 3, str. 509–525
16. Kralj Davorin, Eisner Lilijana: Administrativno-finančna koordinacija razvojno-raziskovalnih projektov, ki jih sofinancira Evropska unija v sklopu 6. Okvirnega programa EU za raziskave in razvoj; Projektno vodenje – element podjetniškega procesa. Ljubljana, 2004, str. 52–61.
17. Kraljič Jožica: Politika Evropske unije do podjetniškega sektorja s poudarkom na financiranju malih in srednje velikih podjetij. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2003. 103 str.
18. Kušer Nika, Klužer Franci: Evropski socialni sklad v Sloveniji. Glas gospodarstva, Ljubljana, 2004, 3, str. 6–8.
19. Mayr Branko, Turk Marta: Pregled stanja malega gospodarstva. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije, 2001. 52 str.
20. Mešl Mateja: Evropski podporni mehanizmi. Glas gospodarstva, Ljubljana, 2004, 3, str. 9–11.
21. Mramor Dušan: Uvod v poslovne finance. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 1993. 381 str.
22. Osteryoung Jerome S. et. al.: Small Firm Finance: An Entrepreneurial Perspective. The Dryden Press, Harcourt Barce College Publishers, 1997. 394 str.
23. Pahor Nives: Kakšen je zmagoviti projekt za strukturni sklad. Podjetnik, Ljubljana, XII(2004), str. 11.
24. Petrovčič Vida: Denar je. Ga znamo pobrati. Podjetnik, Ljubljana, XIII(2004), 5, str. 14–15.
25. Pinterič Marjana: Upravljanje s portfeljskimi podjetji v skladu tveganega kapitala. Specialistično delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 103 str.

26. Timmons Jeffery A.: New Venture Creation: Entrepreneurship for 21st Century. 5th Edition. Irvin: McGraw-Hill, 1999. 612 str.
27. Third Report on Economic and Social Cohesion: A New Partnership for Cohesion. Brussels: Europea Commission, 2003. 22 str.
28. Zalaznik Alenka: Regionalna politika EU. Glas gospodarstva, Ljubljana, 2004, 3, str. 2–3.
29. Zupan Aleš: Pripravljenost slovenskega malega gospodarstva na črpanje sredstev iz strukturnih skladov. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2003. 87 str.
30. Žakelj Luka: Razvoj malih in srednje velikih podjetij v Sloveniji in Evropski uniji. Institut of Macroeconomic Analysis and Development, Ljubljana, Delovni zvezek 6/2004, 56 str.

VIRI

1. General Provisions on the Structural Funds, 2004. Europa - Regional Policy. [URL: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/160014.html>], 13. 8. 2005.
2. Interni viri podjetja Cempo d.o.o. Križe. 15.12.2005.
3. Intervju z Jezeršek Francem. Sora, 13.12.2005. Trajal: 45 min.
4. Intervju z Sovinšek Ireno. Kamnik, 2.12.2005. Trajal: 65 min.
5. Intervju z Zupan Janezom. Ljubljana, 15.12.2005. Trajal: 40 min.
6. Kotiček za mala in velika podjetja: Lizbonska strategija. [http://www.rjordancizelj.si/msp/z-liz_strategija.htm], 8. 12. 2005.
7. Letno poročilo 2004 o izvajanju Enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije za programsko obdobje 2004–2006. Ljubljana: Republika Slovenija, 2005. 60 str.
8. Poslovni vodnik po evropskih sredstvih – Kako pripraviti dobre projekte? / Evropski strukturni skladi. Jurij Kobal. Oikos, svetovanje za razvoj, d. o. o., 2004. 9 str.
9. Pravica do črpanja evropskih sredstev. Brošura Posoškega razvojnega centra. Kobarid, 2003. 4 str.

10. Strukturni skladi EU v Sloveniji. Služba vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj. [URL: http://www.gov.si/euskladi/skladi/strukt_esrr.html], 11. 5. 2005.
11. Vlada Republike Slovenije: Enotni programski dokument 2004–2006. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije, 2003. 282 str.
12. V službi regij. Brošura Evropske Komisije, 2004. 34 str.

PRILOGA 1

KRATICE

AKTRP	Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja
BDP	Bruto domači proizvod
DRP	Državni razvojni program
EKUJS	Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (angl. European Agricultural Guidance and Guarantee Fund, EAGGF)
EPD	Enotni programski dokument
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj (angl. European Regional Development Fund, ERDF)
ESS	Evropski socialni sklad (angl. European Social Fund, ESF)
EU	Evropska unija
FIUR	Finančni instrument za usmerjanje ribištva (angl. Financial Instrument for Fisheries Guidance, FIFG)
IP	Invalidsko podjetje
JAPTI	Javna agencija RS za podjetništvo in tuje investicije
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
MG	Ministrstvo za gospodarstvo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MSP	Mala in srednje velika podjetja
MŠŠ	Ministrstvo za šolstvo in šport
MŠZŠ	Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport
MVZT	Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo
SPS	Slovenski podjetniški sklad
SRGS	Strategija gospodarske razvoja Slovenije
SVRP	Služba vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj
ZRSZ	Zavod RS za zaposlovanje

PRILOGA 2

Posredniška telesa – prednostne naloge – spodbujanje proizvodnega sektorja in konkurenčnosti

Spodbujanje razvoja inovacijskega okolja	Ministrstvo za gospodarstvo
Spodbujanje razvoja turističnih destinacij	Ministrstvo za gospodarstvo
Izboljšanje podpornega okolja za podjetništvo	Podjetniški center za malo gospodarstvo in Javni sklad za RS razvoj malega gospodarstva
Geografska infrastruktura in javne storitve	Javna agencija RS za regionalni razvoj

Posredniška telesa – prednostne naloge – znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje

Razvoj in krepitev dejavnih politik trga dela	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
Pospeševanje socialnega vključevanja	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
Vseživljensko učenje	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Posredniško telo za prestrukturiranje kmetijstva, gozdarstva in ribištva je Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge.

PRILOGA 3

Seznam potrjenih projektov v okviru ukrepa 1.1:

Okoljske tehnologije – Center odličnosti (Inštitut Jožef Stefan); Biotehnologija s farmacijo – Center odličnosti (UL, Medicinska fakulteta, Inštitut za biologijo); Informacijske in komunikacijske tehnologije – Center odličnosti (UL, Fakulteta za elektrotehniko); Sodobna tehnologija vodenja za povečanje konkurenčnosti – Tehnološka mreža«Tehnologija vodenja proceso» (INEA, d. o. o.); Razvoj inovacijskega okolja za računalniško vodene električne pogonske sisteme, aktuatorje in senzorje (TECES, Tehnološki center za električne stroje); Policentrični tehnološki center kot mednarodni inovacijski sistem slovenske avtomobilske dobaviteljske industrije (Gospodarsko interesno združenje ACS, Slovenski avtomobilski grozd); Superkritični fluidi (SCF) – Center odličnosti (Univerza v Mariboru, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo); NMR Center odličnosti za študij struktur in interakcij v biotehnologiji in farmaciji – Center odličnosti (Kemijski inštitut Lj.); Razvoj inovacijskega okolja slovenske industrije za klimatizacijo, gretje in hlajenje – Mreža laboratorijev KGH (RTC Inštitut KGH, d. o. o., Grozd KGH); Nanoznanosti in nanotehnologije – Center odličnosti (Inštitut Jožef Stefan); Materiali za elektroniko naslednje generacije ter drugih prihajajočih tehnologij – Center odličnosti (Inštitut Jožef Stefan); Razvoj infrastrukture za prenos inovacij v tekstilno industrijo Slovenije (Zavod IRSPIN).

Od skupno 12 potrjenih projektov se jih 5 financira s proračunskih postavk MG, 7 pa MŠZŠ.

PRILOGA 4

Seznam potrjenih projektov v okviru ukrepa 1.2 (skupno 19):

Wellnes center (Naravni park Terme 3000 – Moravske toplice, d. d.); Investicija v izgradnjo apartmajskega naselja (Terme Lendava, d. d.); Izgradnja štirisedežnice Podkoren s sistemom umetnega zasneževanja v zgornjem sektorju (RTC žičnice Kranjska gora, d. d.); Apartmajsko naselje term Snovik (Terme Snovik, d. o. o.); Izgradnja novega pokritega bazena (Terme Lendava, d. d.); Vlaganje v hotel 5* (Naravni park Terme 3000 – Moravske toplice, d. d.); Zdravilišče Šmarješke Toplice – Prizidek hotela z razširitvijo notranjih bazenov (Krka Zdravilišča, d. o. o.); Hotel Zdravilišče 2 (Terme Čatež, d. d.); Povečanje kapacitet zasneževalnega sistema Bolfenk – Areh (Športni center Pohorje, d. o. o.); Športno prireditvena dvorana Kranjska Gora (Infrasport Kranjska Gora, d. o. o.); Izgradnja in ureditev hotela Miral (Radenska Zdravilišče Radenci, d. o. o.); Izgradnja hotela Olimia **** (Terme Olimia, d. d.); Bungalovi Marina (Marina Portorož, d. d.); Rekonstrukcija hotela Lovec, delna rušitev objekta in nadomestna gradnja dela objekta ter zunanja ureditev pri hotelu Lovec na Bledu (Hotel Slon, d. d.); Obnova grajskega kompleksa Mokrice (Terme Čatež, d.,d.); Management turistične destinacije Bohinj (LTO Bohinj); Destinacija Portorož – razvoj organizacijskih struktur (Turistično združenje Portorož); Zdraviliško turistični center ob Savinji (Agencija za razvoj turizma in podjetništva občine Laško); Management turistične destinacije Postojna (Notranjsko-kraški regionalni zavod za turizem Postojna).

PRILOGA 5

VPRAŠANJA ZA PODJETJA, NA PODLAGI KATERIH SO NAPISANE ŠTUDIJE PRIMEROV

1. Nekaj o zgodovini vašega podjetja; št. zaposlenih; dejavnost; strategija.
2. Kje ste prvič zvedeli za strukturne sklade?
3. Ste pred tem projektom že kdaj zaprosili za kakšno državno pomoč? Če ste, ste bili uspešni?
4. Kdaj ste se odločili za to, da boste prijavi svoj projekt?
5. Zakaj ste se odločili za financiranje iz strukturnih skladov?
6. Ali ste se na koga obrnili za pomoč pri pripravi projekta? (Kdo vse vam je bil v pomoč pri pridobivanju sredstev iz strukturnih skladov?)
7. Na koga ste se največkrat obrnili za pomoč, ko ste naleteli na težave?
8. Ali ste bili pri pripravi projekta v stiku oz. ste sodelovali tudi z drugimi podjetji?
9. Kdo vse od zaposlenih v vašem podjetju je sodeloval pri izpeljavi tega projekta?
10. Koliko časa ste namenili projektu od same ideje projekta do oddaje projekta in koliko denarja? (Približne ocene.)
11. Ali je prišlo do zapletov pri pripravi in prijavi vašega projekta? (Če je prišlo do zapletov oz. pomanjkljivosti, na katerih področjih?)
12. Ali ste imeli opravka tudi z lokalno oblastjo pri vašem projektu?
13. Ali ste imeli več težav na lokalni, regionalni ali državni ravni oblasti?
14. Ali vam je bil slovenski aparat podpore v pomoč pri prijavi projekta? (Primeri, kdaj je bila v pomoč, kdaj pa ovira.) Ali ste se soočili z birokracijo?
15. Kako so druga podjetja oz. okolica gledali na vašo poslovno odločitev, da prijavite svoj projekt? Ali je bilo čutiti kaj skepticizma?
16. Kdaj ste projekt oddali?

17. Kdaj je bil projekt odobren ? (Datum začetka projekta in datum zaključka projekta.)
18. Do katere stopnje je bil projekt izpeljan, ko je bil projekt odobren? (Ali lahko poveste nekaj o tem, kaj vse projekt zajema?)
19. Za koliko sredstev ste zaprosili in koliko jih boste dobili?
20. V kateri fazi izpeljave projekta ste trenutno(konkretno)?
21. Ste morali za izvedbo projekta pridobiti tudi zunanje vire financiranja ali ste se financirali zgolj iz lastnih sredstev? (Ali vam bodo povrnjene tudi obresti?)
22. Ali izvajanje projekta že kaže pozitivne učinke pri vašem poslovanju?
23. Kakšne posebne evidence morate voditi (npr. računovodske)?
24. Koliko denarja ste že vložili v izpeljavo projekta, če odmislimo stroške prijave?
25. Ali ste dobili že kaj izplačano ali je vse še zgolj na papirju? (Kdaj pričakujete, da boste dobili povrnjen prvi denar s strani EU oz. države?)
26. Kaj bi spremenili pri postopku prijave s strani države in na kaj mislite, da morajo biti prijavitelji projektov še posebej pozorni?
27. Ali se vam zdi, da mala podjetja težje pridobijo sredstva kot velika?
28. Ali bi izpeljali ta projekt, tudi če sredstva ne bi bila odobrena oz. v kakšni meri bi ga v tem primeru izpeljali?
29. Ali bo izpeljava projekta odločilno oz. pomembno vplivala na vaše sedanje in prihodnje poslovanje?
30. Ali se vam zdi pomembno, da svoje izkušnje, ki ste jih pridobili na področju strukturnih skladov, delite z drugimi?
31. Ali ste s tem, ko ste pridobili sredstva, spodbudili kakšno podjetje, da zaprosi za sredstva?
32. Ali se vam zdi slovenska strukturna politika primerna?
33. Ali se vam uslužbenci uradov, s katerimi ste imeli stike, zdijo dovolj strokovno usposobljeni?

34. Na kakšen način mislite, da bi slovenska podjetja lahko prijavila več projektov in na katerih področjih?
35. Ali se pripravljate za izpeljavo še kakšnega projekta s pomočjo evropskih sredstev oz. ali o tem kaj razmišljate?